

DIPLOMSKA NALOGA

KLEMEN ŽAGAR

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Diplomska naloga

ANALIZA ŠPORTNIH AKTIVNOSTI ZA
POMEN TURIZMA NA BOVŠKEM

Klemen Žagar

Koper, 2013

Mentor: izr. prof. dr. Dragan Kesič

POVZETEK

Diplomska naloga obravnava pomembnost športnih aktivnosti za turizem na Bovškem. Široka športna ponudba neke turistične destinacije pomembno vpliva na turistični obisk, predvsem je pomembna raznovrstna ponudba športnih aktivnosti, saj tako privablja ljubitelje različnih športnih panog. Zahtevnost turistov in močna konkurenca na področju turizma in ponudbe športnih aktivnosti zahtevata od turistične destinacije in ponudnikov, ki tam delujejo, inovativnost, razvoj in nenehno izboljševanje športne ponudbe. V delu je obravnavana športna ponudba na Bovškem v posameznih časovnih obdobjih leta ter njen pomen za bovški turizem, pogled na športno ponudbo skozi oči domačega prebivalstva in ponudnikov športnih aktivnosti ter podani predlogi za nadaljnji razvoj športnega turizma v tem predelu Slovenije.

Ključne besede: športne aktivnosti, športni turizem, športna ponudba, turisti, naravne danosti

SUMMARY

Bachelor thesis deals with the importance of sports activities for the tourism in Bovec. A wide sports offer of the tourist destination has significant impact on tourist visits, especially is important diverse range of sporting activities, as it attracts fans of different sports. Demanding tourists and strong competition in the tourism sector and offers of sports activities require innovation, development and continuous improvement of sports facilities from the tourist destination and from providers that are working there. Thesis deals with sports offer in Bovec in different periods of the year, and its importance for tourism in Bovec, analysis of the range of sports offer through the eyes of the local population and providers of sports activities as well as providing suggestions for the further development of sports tourism in this part of Slovenia.

Key words: sports activities, sports tourism, sports offer, tourists, natural resources

UDK: 338.48:796(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč	1
1.2	Namen in cilji zaključne diplomske naloge	2
1.3	Metode za doseganje ciljev diplomske naloge	2
1.4	Predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema	3
2	Geografski opis in pogoji za turizem.....	4
2.1	Geografska predstavitev Bovške doline	4
2.2	Naravne danosti	5
2.3	Zgodovina.....	6
2.4	Naravne in kulturne znamenitosti.....	7
3	Turizem na Bovškem	10
3.1	Opredelitev turizma	10
3.2	Turizem skozi čas	12
3.3	Pomen turizma in trajnostni razvoj	13
4	Športni turizem na Bovškem.....	18
4.1	Opredelitev športa	18
4.2	Opredelitev športnega turizma	19
4.3	Vrste športnega turizma.....	21
4.4	Športna ponudba na Bovškem.....	22
5	Raziskava	28
5.1	Analiza stanja turističnega povpraševanja	28
5.2	SWOT analiza	33
5.3	Anketiranje prebivalstva Bovške doline.....	36
5.4	Intervjuji s ponudniki športnih aktivnosti na Bovškem.....	36
6	Rezultati raziskav.....	38
6.1	Rezultati ankete o športnih aktivnostih na Bovškem	38
6.2	Rezultati intervjuja s ponudniki športnih aktivnosti na Bovškem.....	46
6.3	Ugotovitve	49
7	Sklep	51
	Literatura	53
	Priloge	57

PONAZORILA

Slika 1: Število zabeleženih gostov v občini Bovec po mesecih v letu 2011.....	30
Slika 2: Število zabeleženih nočitev v občini Bovec po mesecih v letu 2011.....	30
Slika 3: Število nočitev po letih v obdobju 2008-2012	31
Preglednica 1: Poslovni subjekti po dejavnosti	15
Preglednica 2: Podatki o turizmu.....	16
Preglednica 3: Število gostov in nočitev skupaj v občini Bovec za obdobje 2008-2012	28
Preglednica 4: Število gostov ter nočitev v letu 2011	29
Preglednica 5: Struktura gostov.....	31
Preglednica 6: Približna doba bivanja gostov za leto 2011	32
Preglednica 7: Kako pogosto se anketiranci ukvarjajo s športom?	38
Preglednica 8: Kako anketiranci po navadi preživljajo dopust z vidika športne aktivnosti	38
Preglednica 9: Kako anketiranci ocenjujejo športno ponudbo na Bovškem	39
Preglednica 10: Kaj anketiranci menijo o promociji športne ponudbe na Bovškem.....	39
Preglednica 11: Ponudba športnih aktivnosti je ključna za uspeh turizma na Bovškem.....	40
Preglednica 12: Ponudba športnih aktivnosti na Bovškem je široka, pestra in zanimiva	40
Preglednica 13: Naravne danosti omogočajo izvajanje raznovrstnih športnih aktivnosti	41
Preglednica 14: Na Bovškem je potrebno izboljšati predvsem zimsko športno ponudbo.....	41
Preglednica 15: Na Bovškem je potrebno izboljšati predvsem poletno športno ponudbo	42
Preglednica 16: Turisti so dobro seznanjeni s ponudbo športnih aktivnosti na Bovškem.....	42
Preglednica 17: Športna ponudba na Bovškem zadovolji potrebe in pričakovanja	43
Preglednica 18: Vremenske razmere vplivajo na turistični obisk regije	43
Preglednica 19: Športne aktivnosti na reki Soči so dobro izkoriščene.....	44
Preglednica 20: Športne aktivnosti je potrebno urediti z zakonom	44
Preglednica 21: Struktura anketirancev glede na spol.....	44
Preglednica 22: Struktura anketirancev glede na starost	45
Preglednica 23: Struktura anketirancev glede na status	45
Preglednica 24: Struktura anketirancev glede na stopnjo izobrazbe	46

1 UVOD

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč

Šport je sestavni del življenja velikega števila ljudi iz vsega sveta. Veliko si jih življenja brez športa sploh ne predstavlja, saj se jim je zaril v samo dušo, spet drugi v njem najdejo sprostitev in tako pozabijo na različne misli in težave, ki jih vsakodnevno pestijo. Nekaterim športna rekreacija pomaga do boljšega počutja in jim blaži različne zdravstvene težave. Za nekatere je šport smisel in način življenja, za druge poklic, nekateri ga izvajajo za tekmovanje, le redki pa s športom nimajo opravka.

Izvajanje nekaterih vrst športov je mogoče kjerkoli, ne glede na lego, podnebje, naravne danosti, relief in geografske značilnosti določenega območja. Nekateri športe pa je mogoče izvajati le v omejenih in določenih območjih. Ne zgodi pa se prav pogosto in povsod, da je mogoče na tako majhnem območju, kot ga pokriva Bovška dolina, imeti tako širok izbor vseh vrst športnih aktivnosti, predvsem zaradi geografskih značilnosti in naravnih danosti tega območja.

Šport postaja pomemben sestavni del vsake turistične ponudbe. Turizem pa vedno pomembnejša dejavnost gospodarstva, celo paradni konj gospodarstva nekaterih regij. Šport in turizem sta zelo široka pojma, hkrati med seboj tesno povezana, pravzaprav soodvisna eden od drugega, kajti napredek na športnem področju oziroma v športni ponudbi določene regije, pomeni izboljšanje turistične ponudbe te regije ter posledično višjo raven turizma in morebiten boljši turistični obisk in obratno. Zanimiva in široka športna ponudba bo pomemben dejavnik uspešnosti turizma nekega območja tudi v prihodnosti. Ker so turisti vedno bolj zahtevni, je poudarek na razširitvi in izboljšanju športne ponudbe za turizem še kako pomemben (Berčič idr. 2010 po Fojkar 2011).

Bovška se lahko pohvali z izredno široko izbiro športnih dejavnosti, ki jih omogočajo tako geografke značilnosti, kot tudi ljudje sami, predvsem ponudniki teh storitev, ki so v zadnjih nekaj desetletjih veliko storili na tem področju, predvsem z modernizirano infrastrukturo, ki omogoča dolini, da se ponaša s širokim izborom športov, ki lahko zadovoljijo vse vrste turistov. Le ti so vedno bolj zahtevni, zato je zadovoljevanje njihovih potreb in namenov, zaradi katerih obiščejo določeno turistično destinacijo, še tako pomembno. Zavedanje prebivalcev te doline o pomembnosti in izkoriščanju naravnih danosti doline za športne namene in posledično večanju turističnega obiska, je pomemben korak za iskanje dodatnih možnosti in izboljšanja obstoječe ponudbe tudi v prihodnje. Zato želimo preučiti obstoječo športno ponudbo in ugotoviti, v katerem časovnem obdobju in na katerih področjih športne ponudbe bi bilo v prihodnje na Bovškem potrebno nameniti posebno pozornost z namenom izboljšanja ponudbe, njenega razvoja in posledično večjega turističnega obiska.

1.2 Namen in cilji zaključne diplomske naloge

Namen diplomskega dela je predlagati učinkovito strategijo razvoja športnega turizma na Bovškem.

Cilji diplomskega dela so:

- preučiti teoretične osnove športnega turizma,
- analizirati ponudbo športnih aktivnosti pri tovrstnih ponudnikih na Bovškem,
- analizirati naravne turistične danosti Bovškega,
- analizirati pomen športnih aktivnosti za turizem na Bovškem,
- preučiti, katere vrste športnih aktivnosti so poglavitne za obiske turistov na Bovškem,
- predlagati, s katerimi športnimi aktivnostmi bi bilo mogoče pridobiti še več turistov in kaj bi bilo potrebno za to storiti, prispevati in investirati.

1.3 Metode za doseganje ciljev diplomske naloge

Diplomska naloga je razdeljena na teoretični in empirični del. Teoretični del je spisan na podlagi osvojenega znanja, literature in virov s področja, katerega zajema diplomsko delo. V omenjenem delu so bile uporabljene:

- metoda analize za razčlenjevanje posamezne teoretične osnove iz dostopne strokovne literature s področja turizma in športnega turizma,
- metoda sinteze za sestavljanje in združevanje posameznih pojmov športa, turizma in danosti Bovške doline v celoto,
- metoda kompilacije za povzemanje literature in povzetkov tujih znanstvenih raziskav (rezultatov, stališč, zaključkov, spoznanj različnih avtorjev),
- metoda deskripcije za opisovanje predmetov raziskovanja in z njimi povezanih dejstev.

V empiričnem delu je raziskano, če se da zastavljene trditve potrditi. Za večjo verodostojnost raziskave je bilo uporabljenih več metod raziskovanja:

- statistična metoda, kjer so zbrani podatki iz Statističnega urada RS primerno obdelani ter predstavljeni v opisni, tabelarni in grafični obliki,
- metoda anketiranja; anketiranje je bilo opravljeno med prebivalstvom Bovškega, katerih mnenja, informacije in stališča se nam zdijo pomembna za obravnavanje teme diplomske naloge. Anketa je bila izvedena z vprašalnikom v pisni obliki, vprašanja so zaprtega tipa z večstransko izbiro, kategorijalna in lestvična, z namenom postavljanja večjega števila vprašanj anketirancem. Anketiranje je bilo osebno, izvedeno v več krajih na Bovškem po verjetnostnem vzorcu. Rezultati ankete so predstavljeni v opisni in tabelarni obliki,
- SWOT analiza, kjer je predstavljena analiza obstoječega stanja Bovškega športnega turizma,
- metoda intervjuvanja s ponudniki športnih aktivnosti na Bovškem, s čemer so bila preučena stališča o stanju in možnostih razvoja športnega turizma na Bovškem iz ust

ljudi, ki so temelj Bovškega športnega turizma že desetletja. Intervjuji so bili izvedeni v obliki razgovora z izpraševalcem neposredno, v ustni obliki. Vsebinsko so bili intervjuji tematski, polstrukturirani, saj so bila vprašanja vnaprej pripravljena, na podlagi odgovorov pa postavljena dodatna podvprašanja. Rezultati intervjuja so predstavljeni v opisni obliki.

1.4 Predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema

Predpostavljamo, da smo v diplomskem delu pokazali pomembnost povezanosti športa in turizma na Bovškem. Predpostavljamo tudi, da bi se z dodatno razširitvijo športne ponudbe in investiranjem v boljšo in modernejšo infrastrukturo za športne dejavnosti, turistični obisk na Bovškem v prihodnjem še povečal, predvsem v zimskem času. Predpostavljamo, da se bo potrebno v bodoče še intenzivneje posvečati športnemu turizmu kot glavni veji turizma na Bovškem za še večji turistični obisk. Predpostavljamo, da naravne danosti na Bovškem omogočajo široko izbiro vseh vrst športnih aktivnosti, kar postavlja turizem v Občini Bovec kot glavno gospodarsko panogo.

Pri izdelavi diplomskega dela smo se omejili na Bovško dolino (Občino Bovec). Statistične podatke iz Statističnega urada Republike Slovenije smo omejili na obdobje zadnjih petih let. Vzroki, zaradi katerih turisti obiščejo Bovško regijo, niso le športne narave, vseeno smo se v tem diplomskem delu omejili le na vpliv športnih aktivnosti na turizem v obravnavani regiji. Tako je tudi anketna raziskava omejena na prebivalstvo Bovškega, saj nas je zanima izrecno njihovo mnenje, prav tako je bil intervju s ponudniki športnih aktivnosti omejen zgolj na ponudnike iz Bovškega.

2 GEOGRAFSKI OPIS IN POGOJI ZA TURIZEM

2.1 Geografska predstavitev Bovške doline

Bovška dolina pokriva območje severozahodnega dela Slovenije. Gre za območje, obdano z razgibanimi gorami, katerih vrhove večino leta prekriva bela snežna odeja. Po dolinah imajo svojo pot zarezano reke, med katerimi izstopa reka Soča, smaragdna lepota, hči planin, kot jo je poimenoval Goriški slavček Simon Gregorčič. Prav tako k lepoti doline pripomorejo pritoki reke Soče, kot so Koritnica, Lepenca in Učja. V alpskih dolinah, pod prej omenjenimi dvatisočaki, stojijo skromne, večinoma obcestne in gručaste vasice s prijaznimi ljudmi, ki dajejo dolini življenje in skrbijo za njeno čistost, sijaj in prepoznavnost širom Slovenije, Evrope ter celotnega sveta. Edino mesto in hkrati središče Bovške doline je Bovec (483 m. n. v.), ki je hkrati turistično središče bovškega območja. Bovško je pokrajina, ki jo poleg Bovške kotline dopolnjujejo še dolina Koritnice z Bavšico in Možnico, pa dolina Trente z Lepeno, Zadnjico in Zadnjo Trento ter Žagarski kot z dolino Učje. Bovško je tudi zelo blizu tromeje Slovenije z Italijo in Avstrijo. Severni del Bovške meji na Gorenjsko, južni del na Spodnjo Soško dolino oz Kobariško, zahodna meja pa meji prek gorskih grebenov na Italijo.

Prometni dostop v dolino je tako omogočen kar iz štirih strani: iz spodnje Soške doline, iz Italije prek mejnega prehoda Učja, prek Vršiča iz Kranjske Gore ter prek prelaza Predel iz Italijanskega Trbiža in Avstrije. Dostopnost je po navadi precej okrnjena pozimi, saj sta visoka prelaza Vršič in Predel pogosto zasnežena ter tarča številnih plazov, zato se je ljudem na Bovškem že pred časom porajala ideja o predoru med Bovško dolino in gorenjsko, a do sedaj je ostalo le pri idejni zasnovi. Oddaljenost Bovca od nekaterih pomembnih krajev v Sloveniji, Italiji in Avstriji: Ljubljana 142 km, Nova Gorica 75 km, letališče Brnik 126 km, Kranjska Gora 45 km, Trbiž 30 km, Trst 130 km, Beljak 60 km (LTO Bovec 2005).

Kljub alpski legi pa Bovško nima izrazitih zim z debelo snežno odejo, mediteranski podnebni vplivi namreč segajo od juga navzgor po Soški dolini in preprečujejo mrzle in s snegom obdarjene zime. Več snega je v visokogorju in po strmih skalnatih pobočjih, kar velikokrat privede do snežnih plazov, ki ogrožajo v nekaterih primerih celo ljudi in ceste. Sredozemski vpliv se kaže tudi v rastlinstvu in rastju, saj listavci prevladujejo nad iglavci, kar ni ravno značilno za alpski svet (Jarc 2002). Se pa Bovško od ostalih delov Slovenije bistveno razlikuje po količini padavin, ki je bistveno višja od ostalih delov Slovenije in po pojavu vetra v zimskem delu leta, imenovanim fenski veter (Kunaver 2004, 119).

Nad dolinami se strmo vzpenjajo dvatisočaki, ki dolino obdajajo z vseh strani. Med večjimi so Kanin (2587 m), Prestreljenik (2499 m), Rombon (2208 m), Polovnik (1476 m), Golobar (1557 m) in Svinjak (1653 m) (Atlas Slovenije 1992, 76-77).

Ravne površine v dolinah in na rečnih terasah ter rodovitna zemlja so bili od nekdaj vzrok obdelovanja. Pridelano krmo se je v zimskem času uporabljalo zgolj za rejo ovc in koz, v poletnih mesecih pa je bilo in je še vedno značilno gorsko pašništvo na planinah, kjer je več

ravnih in pašnih površin (Jarc 2002). Kmetijske in nekmetijske dejavnosti, kot so rudarstvo, krošnjarijenje, gozdarstvo, lovstvo, prevoznništvo in prodaja raznih izdelkov doma in na tujem, so obdržale ljudi v tem gorskem svetu in jim preprečile izselitev (LTO Bovec 2005, 8-9).

2.2 Naravne danosti

Naravne danosti bovške pokrajine so še kako pomembne za razvoj turistične ponudbe skozi obdobje zadnjih desetletij. Lepa neokrnjena narava s številnimi danostmi že stoletja zadržuje ljudi v svojem objemu in jim preprečuje odselitev drugam. Vsa ta lepota pokrajine pa v zadnjih desetletjih privablja vse več turistov, ki so nad Bovško in njenimi naravnimi danostmi vedno znova navdušeni.

Velike gore, hribi in vzpetine, preko katerih je prepletenih na stotine pešpoti, tako lovskih, kot turističnih in planinskih. Z vrhov gora je ob lepem vremenu mogoč dihati jemajoč pogled na dolino, Julijce, pa vse do Jadranskega morja. Visoko v gorah je nekaj visokogorskih pašnikov, kjer poleti pasejo živino, izstopata planina Božica in Mangart. Na pogorju Kanina, natančneje na Kaninskih podih, so v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja uredili smučišče, ki velja za edino visokogorsko smučišče pri nas. Smuka je ob lepem vremenu naravnost krasna, s prelepim pogledom na bližnja gorovja in v doline. Kaninsko pogorje je polno zanimivosti, saj je na njegovem površju mogoče videti številne pojave, značilne za visokogorski kras, kot so škraplje, žlebiči in brezna. Najbolj znano je Skalarjevo brezno, ki je globoko kar 911 metrov, sistem podzemnih jam pa je dolg preko treh kilometrov. Znani sta še brezni Čehi in Črnelsko brezno, ki skupaj s Skalarjevim breznom veljajo za najgloblja brezna v Sloveniji in tudi v svetu. Prava znamenitost na Kaninskem pogorju na grebenu Prestreljenika je tudi naravno okno sredi skale, ki je široko 6 metrov in visoko 7 metrov; nastalo je v ledeni dobi in ga je mogoče videti tudi iz doline (LTO Bovec 2005).

Pod Kaninom, nad vasjo Žaga se prek 106 metrov visoke stene spušča slap Boka. Je največji in najvišji slap na Bovškem in drugi največji v Sloveniji. Gre za kraški bruhalnik, katerega pretok se neprestano spreminja, kajti odvisen je od količine padavin in taljenja snega na Kaninu. Pretok niha med 2 in 100 kubičnimi metri na sekundo. Njegovo lepoto je mogoče opazovati tudi z mostu regionalne ceste Kobarid-Bovec, ki poteka nekaj sto metrov pod slapom. Veliko ljudi, predvsem tujcev, se vedno znova ustavi in opazuje ta krasen kraški pojav (Wikipedia b. l. a).

Na Bovškem je mogoče videti številne potoke, ki pritekajo izpod različnih gora, njihova posebnost pa so predvsem rečne struge, ki so si jih ti potoki izoblikovali. Med posebnostmi teh potoških strug so razna korita, vmesni slapovi, ki so nekje izoblikovali tolmane, pa tudi manjše soteske in naravne mostove preko potokov. Ti potoki so Mlinarica, Fratarica, Možnica, Predilnica in Slatenik, pa še dva potoka, ki izstopata, Sušec, kjer se v zgornjem delu potoka izvaja organizirani kanjoning, in pa Gljun, katerega znamenitost je kraški izvir pod Kaninom, več izvirov skupaj pa tvori ta potok. Na sredi poti, preden se kot desni pritok izlije v reko Sočo, potok pada čez 15 metrski prepad in tako je mogoče videti slap, imenovan slap

Virje. Potrebno je omeniti še reko Učjo, ki izvira v Italiji in se pri vasi Žaga izliva v reko Sočo kot njen desni pritok. Dolina Učje je izredno globoka in ozka. Reka je skozi čas oblikovala zanimivo strugo, z veliko rečnimi koriti, primernimi za kopanje. Struga je primerna za soteskanje in kanjoniranje. Med najlepša korita v Sloveniji pa uvrščamo korita Koritnice, ki se v soteski pri Klužah, ki jo je izdolbla, raztezajo po dolžini dvestotih metrov (LTO Bovec 2005).

Reka Soča se lahko poleg svoje smaragdne barve ponaša tudi s številnimi zanimivostmi. Je 137 kilometrov dolga reka, ki izvira v Trenti in se v Italiji blizu Tržiča izliva v Jadransko morje. Izvir je turistično zelo privlačen, saj gre za kraški izvir in je lepo dostopen. Pred in za vasjo Soča je reka izdolbla številna korita, imenovana Velika in Mala korita reke Soče, pa tudi korito pri Kršovcu. Na nekaterih delih je širina struge vsega 1,5 metra, višina korit pa vse do 15 metrov. Kasneje se reka razliva precej bolj na široko, predvsem pod Bovcem, kjer je rečna struga široka tudi 300 metrov in se reka razdeli v več rokavov. Območje je imenovano Čezsoški prodi. Reka je na tem območju odložila tudi veliko prodnatega materiala, predvsem se je količina tega materiala povečala po plazju v Logu pod Mangartom novembra leta 2000. Rečna struga je v zgornjem toku precej strma, pretok vode pa v povprečju dovolj visok, da se v zadnjih desetletjih na Soči izvaja rafting in kajaking. Reka je privlačna tudi za ribolov, saj ima dve avtohtoni vrsti rib, soško postrv in soškega lipana (Wikipedia b. l. c).

Med naravne danosti Bovške prav gotovo lahko štejemo tudi jezera, predvsem Krnsko jezero kot največje visokogorsko jezero v Sloveniji in tri Kriška jezera, ležeča na Kriških podih: spodnje, srednje in zgornje. Prav zgornje Kriško jezero pa velja za najvišje ležeče jezero v Sloveniji, saj leži na 2154 metrih nad morjem (Wikipedia b. l. b).

2.3 Zgodovina

Kunaver trdi: »Človek se je na Bovškem pojavil zagotovo že pred več kot 3000 leti, ker so arheologi južneje od tod izkopali na tisoče grobov predrimskega ilirskokeltskega prebivalstva« (Kunaver 2004, 115).

Bovec je prvič omenjen v potrditvi lastništva nad bovško cerkvijo s strani papeža Celestina III. leta 1192 čedadskemu kapitlju. Takrat naj bi Bovec spadal pod Tolminski okraj in bil tesno povezan s Čedadom tako kot ostale posoške vasi in mesta. Že takrat naj bi se v Bovcu in okolici ljudje ukvarjali povečini s kmetijstvom in živinorejo, predvsem planšarstvom. Geografska lega Bovške doline je že pred našim štetjem omogočala pot takratnim ljudem preko te doline. Iz severne Evrope naj bi bila preko Bovca pomembna pot pri trgovanju z jantarjem do jadranskih tržišč že pet stoletij pred našim štetjem. Gre za povezavo med Čedadom, preko Robiča, Kobarida in Bovca do Predela in Trbiža, torej prometna povezava med Jadranom preko Italije pa vse do Avstrije in severne Evrope. Tudi stari Rimljani so tej prometni povezavi pripisovali poseben pomen zaradi vojaške in trgovske pomembnosti. Posočje je bilo po letu 1192 združeno s Furlanijo, vse do leta 1509, ko je padlo celotno Posočje v avstrijske roke in v njih ostalo vse do leta 1918, ko so Bovec zasedli Italijani (Menis 2004, 21-40).

Prebivalci Bovškega so v času prve svetovne vojne med leti 1914 in 1918 doživeli veliko grenkih trenutkov. Vse okoliške vasi in mesto Bovec so bile v tem času močno poškodovane in povečini porušene zaradi bombardiranj avstrijskih in italijanskih vojakov. Prebivalci Bovške doline so morali večinoma v begunstvo, povečini v Italijo, nekateri pa v Avstrijo in druge države. Večina moških je sodelovala v vojni in veliko teh mož je tudi padlo na bojiščih. Ko so se domačini po koncu vojne vračali domov, so bili njihovi domovi povečini porušeni, zato so ostali brez vsega, njihova življenja so se povečini začela znova (Stres 1988, 9-19).

Italijani so pomagali domačinom pri izgradnji začasnih barak za začasno bivanje. V šolah se je moralo govoriti italijansko, prav tako so zamenjali učitelje in povečini pripeljali učitelje iz Italije. Italijani so nadzirali razna združenja, ki so jih ustanovili domačini, ter nekatera razdrli in člane celo zaprli. Časi so bili kruti za prebivalstvo Bovškega, ljudje so bili revni, živeli so pretežno od živinoreje, nekateri moški so našli delo v rudniku Rabelj pri Trbižu, nekateri so delali pri izgradnji cest, vodovodov, kanalizacij, vojašnice v Bovcu, električne centrale na Plužnih, vendar je bilo plačilo domačinom mizerno. Tudi mlada dekleta so hodila delat v Italijo kot služkinje, povečini v Trst. Nekaj domačinov se je včlanilo v društvo TIGR, ki je bila antifašistična organizacija, a ko so jih čez nekaj let odkrili in odpeljali v Trst, jih je večinoma čakala smrtna kazen. Domačini pa so se ves čas trudili ohranjati bovške navade in bovško narečje (Dolenc 1988, 21-28).

Ob začetku druge svetovne vojne in med vojno so veliko domačinov odpeljali v razna taborišča zaradi sodelovanja s partizani. Septembra leta 1943 so Italijani zapustili Bovec in so ga zavzeli Nemci, ki so bili domačinom bolj naklonjeni in dovolili šoli v Bovcu, da se pouk izvaja v slovenskem jeziku. Na srečo se je ob koncu vojne Primorska priključila matični domovini (Dolenc 1988, 29-36).

Prebivalci te doline so bili vedno večinoma odvisni od radodarnosti zemlje, rudnih bogastev in prometnih tokov. Ker je bila pot skozi dolino pomembna prometnica, so domačini že pred nekaj stoletji odprli prve gostilne. Ker v dolini ni bilo dela za vse in hkrati zemlja velikokrat ni bila dovolj rodovitna da bi bilo dovolj hrane, je odšlo veliko domačinov delo iskat drugam, povečini v tujino. So se pa na Bovško v nekaterih obdobjih tudi priseljevali, predvsem uradniki v 17. in 18. stoletju, kar lahko še danes potrdimo z nekaterimi priimki v Bovcu in njegovi okolici (Sedmak 2004, 143-162).

2.4 Naravne in kulturne znamenitosti

Naravne znamenitosti Bovške kotline je v terenski vaji ugotavljala fizično geografska skupina z vodjo Radovanom Lipuščkom leta 1988. Skupina je ugotovila naslednje naravne zanimivosti in znamenitosti v Bovški kotlini, ki bi lahko bile zanimive za obiske turistov na Bovškem (Lipušček 1988, 52):

- jama nad Strmco,
- jama Zgornja Srnica,

- jama Spodnja Srnica,
- morenski nasip Na hribu,
- jame, izviri in slapovi Kladenki,
- jama in izvir Mačkova jama,
- tise v stenah Peči,
- flišne plasti ob Gljunu,
- prerez ledeniških odkladnin ob Gljunu,
- velik ledeniški nasip na Visnah,
- profil starih ledeniških plasti na Radulji,
- ledeniški nasip v Rakovnici,
- škavnica na balvanu,
- ledeniški nasip Brdo,
- flišne plasti ob mostu čez Koritnico,
- vintgar v Kršovcu,
- izvir Golobarščka,
- sotočje Koritnice in Soče,
- stara ledeniška morena na Ravnem lazcu,
- osamelec Stržišče sestavljen iz starih ledeniških sedimentov,
- odlomi v konglomeratu in deltastih plasteh v Brezju,
- jezerske deltaste plasti pod Turo,
- kraški izvir Žvika,
- jama Mala Boka (100m),
- rastlinska združba malega jesena in črnega gabra,
- izvir in slap Boke ter Bočiča,
- vintgar Učje,
- podor na Javorščku,
- visokogorski kras in jame Kaninskega pogorja,
- udornica Huda jama, Prestreljeniški podi.

Naravna krajina se je s prihodom človeka in njegovo naselitvijo v Bovški kotlini počasi spreminjala v kulturno krajino. Naravna krajina pomeni obliko in sliko doline oziroma kraja, kakršnega je ustvarila narava, brez posredovanja človeške roke. Po naselitvi človeka v Bovško kotlino, pa je ta začel spreminjati obliko naravne krajine in si okolico prilagajati ter posegati vanjo za svojo korist; to pomeni, da je naravno krajino vedno bolj spreminjal v kulturno. Najverjetneje je bilo celotno območje pred prihodom človeka na Bovško poraščeno z gozdom (Kravanja 1994, 57-66).

Tako je človek počasi oblikoval naravno krajino skozi obdobja zgodovine. Kultura se je skozi obdobja spreminjala, prišlo je do raznih dogodkov, prireditve, vojn, navad, razvoja tehnologij in drugih zadev, ki so za seboj pustila svoje sledove vse do danes, in jo obravnavamo kot kulturno dediščino.

Med materialno kulturno dediščino lahko štejemo cerkve, kot so Cerkev svetega Lenarta na Ravnah, Cerkev Device Marije v Polju, Cerkev Device Marije Lavretanske v Trenti, Cerkev Svetega Štefana v Logu pod Mangartom in Cerkev Svetega Jožefa v Soči, potem spomenike, predvsem spomeniki za žrtve, padlimi v vojnah ali umrlimi v raznih nesrečah, trdnjave, kot sta spodnja in zgornja trdnjava Kluže in trdnjava na Predelu ter vojaška pokopališča, ki se nahajajo v Bovcu, Trenti, Soči in Logu pod Mangartom. Potrebno je omeniti tudi spomenik Julijusu Kugiju v Trenti. Med kulturno znamenitost Bovškega spada tudi botanični vrt Julijana v Trenti. Pravi tehnični spomenik je tudi žičnica Golobar, ki je bila v začetku tridesetih let prejšnjega stoletja namenjena prevozu lesa iz hriba Golobar. Bovško se lahko pohvali tudi z najvišjo cesto v Sloveniji, ki vodi visoko pod vrh gore Mangart in se konča krepko prek nadmorske višine 2000 metrov. V Trenti je postavljen tako imenovani Trentarski muzej, ki predstavlja bivalno kulturo Trente skozi zgodovinska obdobja. V Trenti so ostali tudi rudniški rovi, kjer se je pred stoletjem kopala železova ruda. Od vasi Žaga na jugu Bovške doline pa vse do vasi Trenta na skrajnem severu že stoletja velja tradicionalni bovški tip hiše, kjer gre za edinstveno obliko stavbe, od kater se ne sme bistveno odstopati. Med nematerialno kulturno dediščino Bovške pa lahko štejemo razne prireditve, ki se ohranjajo že veliko desetletij, mednje pa štejemo Bovški dan, Festival Kluže, Kmečke igre v Čezsoči, Trentarski sejem in Čomparska noč v Bovcu (Gams 2008, 25-47).

3 TURIZEM NA BOVŠKEM

3.1 Opredelitev turizma

Beseda turizem je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ 2002) razložena kot »pojav, da kdo potuje, začasno spremeni kraj bivanja zaradi oddiha, razvedrila«.

Skozi obdobja zgodovine je nastajalo vedno več različnih interpretacij pomena in razlage besede turizem. Med tiste najbolj upoštevane razlage je veljala definicija iz leta 1954 Hunzikerja in Krapfa (1942, 21), ki pravi: »Turizem je celota odnosov in pojavov, ki nastanejo zaradi potovanja in bivanja tujcev v nekem kraju, če to bivanje ne povzroči stalne naselitve in ni povezano s pridobitno dejavnostjo« (Bunc 1986, po Lisjak 2003). Kasneje so se definicije turizma razširile in pojasnjevale, da je pojem bistveno širši, kot ga predstavljata Hunzinger in Krapf v svoji definiciji, a kljub različnim novim definicijam nobena ni popolna, saj se zaradi nenehnega širjenja in razvijanja turizma v posameznih definicijah ne upošteva novih elementov. Vsaka izmed definicij ima svoj poudarek, predvsem je odvisno s kakšnim namenom je definicija nastala in seveda kdaj. Lahko je poudarek na gospodarskem pomenu, lahko na rekreacijskem ali pa na statističnem pomenu pojava, kjer gre za spremljanje turističnih podatkov. Leta 1971 so na Mednarodnem združenju znanstvenih turističnih strokovnjakov (AIEST) oblikovali sledečo definicijo turizma (Bieger in Beritelli 1995, po Zorko 1999, 19): »Turizem je celota odnosov in pojavov, ki nastanejo zaradi potovanja in bivanja tujcev v nekem kraju, če to bivanje ne povzroči stalne naselitve«. Leta 1991 so na mednarodnem srečanju statistikov oblikovali sledečo definicijo turizma: »Turizem je splet odnosov in pojavov, povezanih z aktivnostjo oseb, ki potujejo in bivajo v krajih izven stalnega bivališča neprekinjeno do največ enega leta zaradi preživljanja prostega časa, poslovnih in drugih razlogov« (Zorko 1999, 19).

Začetke turizma je verjetno težko določiti, saj njegove korenine najverjetneje segajo v začetke človeštva, kajti ljudje so se vedno preseljevali in premikali, predvsem kot posledica iskanja hrane. Današnja oblika turizma se je začela šele z industrializacijo, pred tem so si potovanja lahko privoščili le redki, nekateri aristokrati in bogati trgovci, za ostale ni bilo ne časa ne denarja, saj se je pretežen del prebivalstva ukvarjal s kmetijstvom in poljedelstvom, zato so lahko kmetijo le stežka zapustili. Kasneje, po času industrijske revolucije in po tem, ko so delavci dosegli svoje pravice in prišli tudi do prostega časa oziroma dopusta, se je turizem vedno bolj razvijal. Vse to je še dodatno omogočila sodobnejša tehnologija, nove prometnice in novi načini potovanja, predvsem letalski promet. Ob koncu 19. stoletja se je tako začel množični ali masovni turizem. Posledično se je močno okreplil razvoj turizma v večini državah sveta, zaposlitev v tej panogi pa je dobivalo vse več ljudi, tako je postal turizem pomembna gospodarska panoga v veliko državah. Konkurenčnost turistične ponudbe je v zadnjih desetletjih vedno večja, zahteve turistov iz leta v leto naraščajo, zato so turistični ponudniki primorani izboljševati in izpopolnjevati turistično ponudbo za čim večje zadovoljstvo svojih strank ter izpolnjevanja njihovih potreb.

Turizem lahko opredeljujemo iz različnih zornih kotov, odvisno od našega namena. Poznamo namreč več načinov opredeljevanja turizma in njegovega razvrščanja. Vrste turizma po izbranih kriterijih so naslednje (Zorko 1999, 27):

- Državljanstvo in izvor turistov: domači ali tuji;
- Učinek v devizni bilanci: aktivni ali pasivni;
- Število udeležencev: posamični ali skupinski;
- Način organiziranja potovanja: individualni ali organizirani;
- Smer gibanja turistov: emitivni ali receptivni;
- Dolžina bivanja: stacionarni, mobilni, turizem ob koncu tedna, izletniški;
- Starost udeležencev: otroški, mladinski, za starejše;
- Motiv: zdravstveni, rekreativni, kulturni, športni, planinski, popotniški, verski, lovni, ribolovni, nakupovalni, navtični, kongresni, poslovni, sejemski, izobraževalni;
- Socialni status udeležencev: socialni, delavski, za premožne in ugledne;
- Izbrani turistični kraji oziroma območje: mestni, obmorski, gorski, zdraviliški, jamski, podeželski;
- Izbrani prenočitveni projekt: hotelski, kamping, turizem na kmetijah;
- Iskanje drugačnosti, upoštevanje okolja: alternativni, mehki (blagi), okolju prijazni, trajni.

Vse te delitve turizma samo kažejo, za kako širok spekter dejavnosti gre in iz koliko različnih kotov lahko gledamo na turizem. Je pa turizem pomembna gospodarska panoga, marsikje tudi najpomembnejša, saj nekatere regije sveta živijo izključno od turizma. Turizem v nekaterih regijah in krajih po svetu "živi" tako rekoč skozi celotno leto, vanj je vključena večina ljudi te regije. Večina držav sveta dodobra razume in izkorišča pomen naravnih danosti za turizem in posledično čim večji obisk ljudi iz celotnega sveta, saj tako večji pritok denarja krepi gospodarstvo države. Hkrati je turizem tesno povezan in prepleten tudi z drugimi gospodarskimi dejavnostmi kot tudi negospodarskimi dejavnostmi, kot so gostinstvo, hotelirstvo, turistično posredovanje in druge turistične dejavnosti, prevoznništvo, promet, trgovino, živilsko industrijo, kmetijstvom, športom, izobraževanjem in znanostjo (Andrejčič idr. 1997, po Fojkar 2011).

Zorko (1999, 28) pravi, da so značilnosti turizma motivi, ki so vzrok, da nekdo zapusti svoj kraj bivanja in se začasno zadržuje v nekem drugem kraju, kar vključuje pot v obe smeri in potrošnjo denarja, ki ga ta oseba ni zaslužila z delom v tem turističnem kraju, hkrati dodaja, da so pogoji za turizem dvojni, in sicer imamo na eni strani osebo, ki zaradi določenih potreb oziroma motiva želi postati turist, na drugi strani pa je pogoj prostor in dejavnosti povezane z njim, ki omogočajo izpolnitev turistovih potreb in želja.

Potrebno pa je poudariti, da lahko včasih dogodki v določenem turističnem kraju zaviralno vplivajo na turistično gibanje, za kar nista kriva ne turist in ne turistični ponudnik. Dogodki, o katerih govorimo so na primer vojne, naravne nesreče, neugodne vremenske razmere v določenem obdobju, ljudske vstaje, epidemije itd. (Zorko 1999, 31).

3.2 Turizem skozi čas

Nekaj besed o turizmu skozi časovna obdobja smo omenili že v predhodni točki. Način življenja ljudi skozi zgodovinska obdobja se je neprestano spreminjal, posledično tudi vse aktivnosti posameznikov, kot so pridelovanje in pridobivanje hrane, načini transportiranja, izgradnja objektov za življenje, uporaba orodij in tehnologije ter njen razvoj, načini komunikacije, različne navade in kultura, prav tako se je skozi obdobja razvijal in spreminjal turizem, čeprav glede na sodobno obliko turizma le tega ni primerno primerjati s turizmom, o kakršnem lahko govorimo v preteklosti.

Posamezni avtorji obdobja turizma delijo različno. Zorko (1999,35) pravi, da je interpretacija obdobja turizma precej različna, saj nekateri govorijo o dveh obdobjih, nekateri o treh obdobjih, drugi pa o štirih obdobjih turizma:

- Dve obdobji: predhodne oblike današnjega turizma in sodobni turizem;
- Tri obdobja: prva potovanja, obdobje Grand Tour in začetki organiziranega turizma in sodobni turizem;
- Štiri obdobja: turizmu podobni pojavi do leta 1850, začetno obdobje turizma od leta 1850 do 1914, razvojno obdobje od leta 1914 do 1945 in obdobje visokega turizma od leta 1945 pa vse do danes.

Vzroki predhodnih oblik turizma so bili raznovrstni. Najpogostejša so bila potovanja iz nuje, kjer so morali ljudje zaradi različnih vzrokov oditi daleč od doma in se vrniti kasneje ali celo nikoli. Vzroki omenjenih odhodov so bili lakota, ko je bilo potrebno iskati hrano drugje, pa različne naravne nesreče, vojne, bolezni, zaradi blagovne menjave, kasneje tudi zaradi verskih obredov ali raznih prireditev, trgovanja, športnih prireditev kot so bile olimpijske igre. Prvi ki naj bi potovali za rekreacijo in raziskovanje sveta ter za oddih so bili Rimljani, kar dokazujejo tudi razna kopališča, Koloseji, bogatejši pa so imeli celo počitniške hiške zunaj mest. O prvem organiziranem turizmu lahko govorimo že v srednjem veku, to so romanja. Grand Tour potovanja so značilna za obdobje druge polovice 17. in prve polovice 18. stoletja, ko so začeli mladi aristokrati obiskovati velika mesta z namenom raziskovanja in izobraževanja. Sodobna oblika turizma je se je začela oblikovati kot posledica številnih dejavnikov, kot so številni izumi, vse večje število prebivalstva, vse več ljudi je kmetijstvo opustilo in našlo delo v tovarnah, kar jim je omogočilo več prihodkov in več prostega časa, razvoj in večanje velikih mest, kar je povzročalo željo marsikoga po preživljanju prostega časa izven mesta. Tako se ob koncu 19. stoletja razvije množični turizem, saj vse več delavcev po napornem tednu išče oddih in rekreacijo za vikend nekje stran od svojega doma. Vse bolj se v ospredje postavljajo različne nove in moderne oblike športne rekreacije, med katere štejemo smučanje, kolesarjenje, plavanje, kegljanje, tenis. Gradbeništvo postaja zelo pomembno in zaposluje vse več ljudi, saj se gradi vse več potrebne turistične infrastrukture. Oblikujejo se tudi turistične organizacije. Razvoj turizma se upočasni v obdobju med prvo in drugo svetovno vojno in je mnogo počasnejši od ostale Evrope. Po drugi svetovni vojni je bilo potrebno popraviti porušene turistične objekte in marsikje so korenito izboljšali infrastrukturo za izvajanje aktivnosti, ki bi dodatno privabliale vse več turistov. Po drugi vojni slovenski turizem pogosto

niha zaradi različnih dejavnikov in vplivov, največkrat zakonodaje. V veliki težavi se slovenski turizem znajde leta 1991 po osamosvojitvi Slovenije, ko pade obisk tujih turistov v Sloveniji praktično na ničlo, saj se v Sloveniji ne bi počutili varno. Se pa v Sloveniji poveča delež domačih turistov. Šele okoli leta 2000 Slovenija statistično šteje tolikšno število tujih turistov, kot ga je leto pred osamosvojitvijo (Zorko 1999, 35-48).

Skozi Bovško je potekala pomembna prometnica že v času starih Rimljanov, o čemer smo pisali že v poglavju zgodovine Bovškega. Tako lahko rečemo, da se je Bovško že davno srečalo s turizmom. Vendar se je turizem v obliki kakršnega poznamo danes na Bovškem začel postopno razvijati šele po drugi svetovni vojni. Bovec je postal središče turizma v Bovški kotlini in se zato močno infrastrukturno povečal ter razvil.

Bovška je območje z nadpovprečno naravno danostjo, kar je za razvoj turizma ključnega pomena. Po drugi svetovni vojni se je začel turizem na Bovškem razvijati prav zaradi naravnih lepot in danosti, katere so začeli obiskovati najprej turisti iz Slovenije in bližnjih krajev Italije ter Avstrije; kasneje, ko je v avtomobilski in potniški industriji prihajalo do napredka iz leta v leto, pa se je povečeval obisk tujih turistov iz celotne Evrope. Tako so začeli domačini dajati poudarek na športne aktivnosti in tako skušali privabljati vse več ljudi. Leta 1974 so zgradili smučišče na Kaninu. Kozorog v knjigi piše, da je bilo do izgradnje kaninske žičnice celotno Zgornje Posočje prikazano večinoma kot poletna turistična krajina, smučišče na Kaninu pa je to spremenilo in smučanje je postala najpomembnejša športna aktivnost Zgornjega Posočja (Kozorog 2009, 113). V istem desetletju je prišlo do izgradnje številnih objektov, namenjenih nastanitvi gostov Bovškega. Izgradnja hotela Alp, hotela Kanin, pa kompleks 396 apartmajev v Kaninski vasi, prav tako je veliko zasebnikov začelo oddajati sobe ali apartmaje. Iz leta v leto se je omogočalo izvajanje vse večjega števila športnih aktivnosti. Tako se je v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja začel na reki Soči izvajati rafting in kajaking, ki je danes ena ključnih aktivnosti, ki privablja v poletnih mesecih turiste iz vseh koncev sveta (Benedejčič 1988, 67-69). Velik padec je turizem na Bovškem doživel v letih osamosvojitve Slovenije. Po letu 1989 je močno upadlo število nočitev, v hotelih za okrog 60 %, v Kaninski vasi kar za 80 %, skrajšala se je tudi doba bivanja skoraj za polovico. Nekoliko boljši obisk je znova zabeležen v letu 1993, ko se je obisk predvsem po zaslugi domačih gostov izboljšal za 25 % (Klavora 1994, 281). Obisk se je po letu 1993 postopoma večal, a potres leta 1998 je znova nekoliko ohromil bovški turizem, ki je nadaljnji vzpon beležil šele po letu 2000.

3.3 Pomen turizma in trajnostni razvoj

Posamezniki imamo različne želje in potrebe, ko govorimo o rekreaciji in obisku krajev in znamenitosti izven svojega kraja. Vsakdo želi preživeti svoj prosti čas ali dopust nekje, kjer najde svoj mir in kjer lahko najboljše mogoče zadovolji potrebe in pričakovanja, bodisi zaradi narave same ali zaradi dobre turistične ponudbe. Tako lahko rečemo, da ima za vsakega posameznika turizem zelo velik pomen. Ampak pomen turizma je več kot le zadovoljevanje

potreb posameznika in njegovo zadovoljstvo. Predvsem z ekonomskega vidika je turizem še kako pomemben, saj prinaša nov denar v domače gospodarstvo; turizem naj bi za Slovenijo pomenil v zadnjih letih celo okrog 12 % bruto domačega proizvoda, kar je največ doslej (Slovenija info b. l.). Prav tako turizem pospešuje razvoj posameznih regij, ampak ne le kot panoga, saj mrežno vpliva še na veliko drugih panog.

Bovška je postala v zadnjem desetletju ena izmed najbolj priljubljenih turističnih destinacij v Sloveniji. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije narašča število prihodov turistov iz leta v leto. Za primerjavo, leta 2004 je bilo na Bovškem zabeleženo 66.264 prihodov vseh turistov, v letu 2011 pa 79.569 (SURS 2013). Bovška se je pomena turizma dobro zavedala že pred desetletji. Bližina meje z Italijo in bistveno nižja cena goriva v Sloveniji v primerjavi z Italijo je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja pomenilo veliko, saj je precej Italijanov prihajalo v Bovec po gorivo, ki je bilo tudi za polovico cenejše kot v Italiji, zato je bila dobra ponudba gostincev v tistem času še kako pomembna. Mnogi domačini so uredili sobe ali apartmaje za oddajanje turistom in tako zaslužili še kakšen dodaten denar za lažje življenje. Prav tako se je mnogo Bovčanov in okoliških prebivalcev začelo ukvarjati z zasebnim turizmom. Pomen turizma se v zadnjih desetletjih v Bovcu izraža vse bolj. Nekateri Bovčani pa od turizma nimajo nič, zato je še posebej zanimiv intervju Benedejčičeve (1988, 68) z enim izmed domačinov, ki je rekel takole: »Nam turizem nič ne pomeni, saj smo na nek način celo oškodovani zaradi njega. V trgovinah plačujemo za nekatere proizvode višje cene zaradi turistov, poleg tega je v času sezone v trgovinah stalna gneča in čakamo v vrsti pred blagajno tudi celo uro.« So se pa številni prebivalci Bovškega zavedali priložnosti in pomena naravnih znamenitosti in zmožnosti izvajanja številnih aktivnosti v regiji, zato se je v zadnjem desetletju močno povečalo število podjetij ali manjših samostojnih podjetnikov, ki ponujajo turistične storitve na Bovškem. Že leta 1993 je bilo na Bovškem v turizmu in gostinstvu zaposlenih kar 17 % prebivalstva, kar je bilo močno nad slovenskim povprečjem, ki je znašalo 3,6 %. (Klavora 1994, 270). To samo dokazuje, kako pomembna gospodarska panoga je turizem za Bovško. Turizem in z njim povezane panoge nudijo tudi številna delovna mesta, kar močno pripomore k nižji brezposelnosti v dolini, posledično tudi k manjšemu odseljevanju iz Bovškega.

Leta 2004 je bilo v gostinstvu v občini Bovec zaposlenih kar 9,89 % aktivnega prebivalstva občine. Če k temu prištejemo še zaposlene v drugih panogah, ki so tesno povezane s turizmom v Bovški regiji, lahko ugotovimo, da je turizem v občini Bovec še kako pomemben za večino prebivalcev Bovškega. V preglednici 1 je prikazana zaposlenost pri poslovnih subjektih v decembru leta 2003 (LTO Bovec 2005).

Klavora (1994, 280-281) trdi, da turistične priložnosti in danosti Bovške niso dobro izkoriščene, prav tako pravi, da turistična panoga ni dovolj dobro povezana s preostalimi panogami, zato razvoj ni takšen kot bi moral biti, ampak pretežno neenakomeren.

Preglednica 1: Poslovni subjekti po dejavnosti

Dejavnost	Število zaposlenih	Odstotek zaposlenih (v %)
gostinstvo	87	27,0
druge javne, skupne in osebne storitve	78	24,2
trgovina, popravila motornih vozil	32	9,9
nepremičnine	27	8,3
predelovalne dejavnosti	26	8,1
gradbeništvo	21	6,5
promet, skladiščenje, zveze	15	4,6
javna uprava, obramba, socialna zavarovanja	14	4,3
kmetijstvo, lov, gozdarstvo	10	3,1
finančno posredništvo	5	1,5
zdravstvo, socialno varstvo	3	0,9
izobraževanje	2	0,6
oskrba z elektriko, plinom	2	0,6
skupaj	322	100,0

Vir: LTO Bovec 2005.

Vseeno se na Bovškem v zadnjih letih zavedajo pomena vlaganj v turizem. V raziskavi, koliko občine vložijo v razvoj turizma, je bilo ugotovljeno, da je občina Bovec v zadnjih štirih letih za razvoj turizma in promocijo na drugem mestu med vsemi slovenskimi občinami, saj so v letih od 2008 do 2011 v turizem vložili 4000 evrov na prebivalca. Povprečno je občina Bovec vložila v promocijo skoraj 6 evrov na posamezno nočitev v občini. Med ugotovitvami raziskave pa je navedeno, da je vlaganje v promocijo izrednega pomena, saj marsikateri močno uveljavljen turistični kraj ali območje v Sloveniji, ki v zadnjem času ni veliko vlagal v promocijo, zaznava močan upad turistov (Zlati kamen 2012).

Trajnostni razvoj turizma na državni ali lokalni ravni je izjemnega pomena. Pri določanju strategije trajnostnega razvoja določenega kraja, regije ali države je zelo pomembno združiti mnenja vseh udeležencev, ki prispevajo k turistični ponudbi ali so del le te v obravnavani regiji z namenom strmenja in doseganja zastavljenih in dogovorjenih ciljev v prihodnosti, na katero se strategija nanaša.

Vlada Republike Slovenije (2012) je objavila načrt Strategija razvoja slovenskega turizma 2012 do 2016. Pod naslovom so navedli sledečo hipotezo: »V letu 2016 bo turizem v Sloveniji temeljil na trajnostnem razvoju in bo kot zelo uspešen gospodarski sektor narodnega gospodarstva ključno prispeval k družbeni blaginji in ugledu naše države v svetu.« (Vlada Republike Slovenije 2012, 1). Trajnostni koncept za obdobje do leta 2016 ima poudarek na povečanju konkurenčnosti, ugodnem poslovnem okolju in učinkoviti ter inovativnim trženjem s poudarkom na povečanju obsega turistične dejavnosti.

Preglednica 2: Podatki o turizmu

	2011		Ocena za leto 2022	
	Slovenija	Svet	Slovenija	Svet
BDP (neposredni doprinos)	3,5%	2,8%	3,3%	3,0%
BDP (skupni doprinos)	12,9%	9,1%	12,4%	9,8%
Število zaposlitev (neposredno)	33.000 (3,9% vseh zaposlitev)	98.031.5 00 (3,3% vseh zaposlitev)	34.000 (3,9% vseh zaposlitev)	120.427. 000 (3,6% vseh zaposlitev)
Število zaposlitev (skupaj)	111.000 (13,2% vseh zaposlitev)	260.093. 000 (8,7% vseh zaposlitev)	115.000 (13% vseh zaposlitev)	327.922. 000 (9,8% vseh zaposlitev)
Priliv iz turizma (delež v celotnem izvozu)	8,8%	5,3%	7,0%	4,3%
Investiranje (delež vseh naložb)	9,9%	4,9%	10,7%	5,1%

Vir: Vlada Republike Slovenije 2012.

Turistična dejavnost je na Bovškem organizirana z Lokalno turistično organizacijo Bovec (LTO Bovec 2005). Ta organizacija je nastala leta 2000 kot pogoj, da je Bovška od države dobila status turističnega območja, kajti tako veleva Zakon o spodbujanju razvoja turizma (ZSRT). Namen oziroma naloga te organizacije je povezovanje vseh aktivnosti in vseh turističnih udeležencev in ponudnikov turističnih storitev, hkrati skrbeti za trženje in razvoj turizma na območju na katerem deluje. V svojem centru mora ponujati vse vrste informacij, povezane s turizmom v pokritem območju. Hkrati mora skrbeti za trajnostni razvoj območja (Bajuk Senčar 2005, po Gams 2008).

Lokalna turistična organizacija Bovec je v prvi polovici leta 2005 izdelala strateški načrt razvoja turizma na Bovškem. Gre za zelo izčrpen in natančen načrt razvoja turizma in načinov za napredovanje Bovške doline na področju turizma. Natančno je opisano stanje turistične ponudbe na Bovškem v času nastanka načrta, hkrati pa zajema natančne usmeritve trženja turistične ponudbe v bodoče, prav tako vključuje razvojni model in akcijski plan za uresničevanje zastavljene strategije, kar lepo kaže na zavedanje pomena turizma v tej Alpski regiji in iskanje rešitev in določanje strategij in ciljev za nadaljnji razvoj regije na področju turizma tudi v bodoče.

Lokalna turistična organizacija Bovec v strateškem načrtu razvoja turizma na Bovškem navaja, da je trajnostni razvoj omenjenega območja ravnovesje med ekonomskimi, socialnimi in okoljsko naravnimi koristmi. Vsi udeleženci, ki oblikujejo turistično ponudbo oziroma so del panoge imenovane turizem, morajo imeti za uspešen trajnostni razvoj regije postavljene cilje, cilji udeležencev pa morajo biti med seboj usklajeni in vzajemno stremeti k uspešnosti turizma v prihodnosti. Med deležnike, ki oblikujejo Bovški turizem pa štejemo obiskovalce,

lokalno skupnost, naravno okolje, ponudnike turističnih storitev ter socialno in kulturno okolje. Trajnostni razvoj Bovškega v načrtu iz leta 2005 zajema investicijske projekte, kjer opredeljujejo splošne investicije, investicije v turistično in nastanitveno infrastrukturo, investiranje v programe in v pripravo komunikacijskih in trženjskih aktivnosti. V načrtu je za potrebe turizma predvidena morebitna sprememba prostorskih pogojev in planov. Pod točko trajnostnega razvoja je tudi strateško pozicioniranje in strukturiranje turistične ponudbe. Prav tako kot pogoj za uspešen trajnostni razvoj navajajo organizacijsko strukturo ter uspešno in aktivno sodelovanje med posameznimi sektorji, ki sestavljajo celovitost turizma na Bovškem ter čim večjo aktivacijo in vključitev lokalnega prebivalstva za podporo k trajnostnemu razvoju turizma v regiji. Trajnostno je po njihovem mnenju tudi nujno potrebno izobraževanje in usposabljanje kadrov za potrebe turizma in uspešnega razvoja turizma in razširitve turistične ponudbe. Kot pomemben dejavnik trajnostnega razvoja pa navajajo finančne vire ter način njihovega pridobivanja v prihodnje (LTO Bovec 2005, 112-131).

4 ŠPORTNI TURIZEM NA BOVŠKEM

4.1 Opredelitev športa

Vsak posameznik ima do športa različen pristop ali pogled. Beseda šport pokriva širok obseg aktivnosti, za katere se posamezniki odločajo zaradi različnih interesov ali potreb. V grobem lahko rečemo, da se že kot otrok vsak posameznik sreča s športom. Za nekatere že takrat postane zanimiv in jih potem spremlja skozi vse življenje, le motiv je pri vsakem posamezniku drugačen. Ker je športnih aktivnosti zelo veliko vrst, večina ljudi najde tisto, ki jim potem največ pomeni oz jih zadovoljuje in izpolni določene potrebe vsakega posameznika. Motivi se od človeka do človeka razlikujejo. V osnovni delitvi lahko rečemo, da se šport deli na rekreacijo ali profesionalno ukvarjanje z njim. Pri rekreaciji se posamezniki z različnimi športnimi aktivnostmi ukvarjajo iz različnih razlogov, med katerimi so predvsem:

- druženje, ko govorimo o ekipnih športih (nogomet, košarka, odbojka, itd),
- skrb za lastno telo,
- za boljše počutje,
- da odmaknejo misli od vsakodnevnih skrbi,
- zaradi zanimivosti določene vrste športa (jahanje),
- zaradi povečanega adrenalina (ukvarjanje z ekstremni športi).

Profesionalno ukvarjanje s posamezno vrsto športa pa je predvsem tekmovalne narave in veselje posameznika pri ukvarjanju z določenim športom ter želja po tekmovalnosti in dokazovanju. Pot profesionalnih športnikov je dolga in trnova, polna preprek, vzponov in padcev, potrebna veliko želje, truda in predvsem volje.

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ 2002) je šport opredeljen z besedami: »Šport je po ustaljenih pravilih izvajana telesna dejavnost za krepitev telesne zmogljivosti, tekmovanje, razvedrilo.«

Bešo (2012) funkcionalno deli šport na:

- izvajanje fizične aktivnosti v rekreativne namene,
- uporaba vadbe v okviru pravil za neko aktivnost z namenom doseganja rezultatov in dosežkov na tem področju.

Glavna značilnost športa, ne glede ali gre za rekreativno ali profesionalno raven, je želja po doseganju nekih rezultatov, ki si jih zastavi posameznik.

Se pa šport vedno znova razvija in izpopolnjuje prav tako kot vse ostale dejavnosti, ki obkrožajo človeštvo. Število opredeljenih vrst športov se skozi zgodovino povečuje, prav tako se izpopolnjujejo in izboljšujejo pravila za izvajanje le teh. Prav tako se aktivnosti zgodovinsko razvijajo, saj so začetki športa izvirali iz vsakdanjih potreb za preživetja, kot so bili tek in lokostrelstvo. Ti so kasneje prešli v kompleksnejše, a posamične športe, kot je

denimo plavanje. Vse to je kasneje privedlo do sedanjih oblik raznih ekipnih športov (Bešo 2012).

Pomembno je omeniti še eno delitev športa, ki jo v svojem delu navaja Fojkar, in sicer delitev na aktivno in pasivno športno sodelovanje. Pri aktivnem sodelovanju gre za posameznika ali skupino oziroma ekipo, ki izvaja neko športno aktivnost, bodisi rekreativne ali tekmovalne narave. Pod pasivno športno sodelovanje pa štejemo ljudi, ki jih imenujemo gledalci. Gre za posameznike, ki si določen športni dogodek ali tekmo ogledajo, bodisi prek televizijskega prenosa, bodisi v živo, ali pa morda ta dogodek le spremljajo ali kasneje poizvedujejo ali preberejo o njem (Fojkar 2011).

4.2 Opredelitev športnega turizma

Ne moremo si predstavljati sodobne turistične ponudbe brez športa. Aktivno preživljanje prostih dni je pri večini ljudi postalo precej bolj priljubljeno kot pasivno, zato je čim bolj raznolika športna ponudba posamezne turistične destinacije še kako pomembna.

O športnem turizmu govorimo, ko se posameznik kot turist nekje stran od svojega doma aktivno ukvarja s športom, aktivno sodeluje na športnem dogodku, ali pa se samo kot gledalec udeleži nekega športnega dogodka, ne glede na ekonomski pomen le tega (Berčič idr. 2010 po Šlabnik 2012).

Začetki športnega turizma so temeljili predvsem na podlagi organizacije raznih tekmovanj, kjer je bila večina tako imenovanih športnih turistov le pasivno udeležena. V modernejši obliki turizma pa je zaradi različnih rekreacijskih športov vse več športnih turistov na potovanju aktivnih. Celovitejša turistična ponudba na večini turističnih destinacij ponuja vsakemu posamezniku možnost izvajanja tiste športne aktivnosti, s katero se posameznik ukvarja ali mu je najljubša. Tako se je v zadnjih desetletjih število aktivnih turistov močno povečalo, posledično je bila posamezna turistična destinacija primorana razvijati in širiti športno ponudbo in izboljševati infrastrukturo za boljšo konkurenčnost in večji turistični obisk. So pa še vedno razna športna tekmovanja velik magnet za pasivne športne turiste, katerih zaradi modernih transportnih zmožnosti in hitrosti le teh ni malo. Predvsem kadar govorimo o večjih športnih dogodkih, kot so olimpijske igre, razna svetovna prvenstva, različni turnirji in zanimive tekme, ki privabljajo veliko gledalcev, kot na primer dirke Formule 1. Mihaličeva idr. (2005) in Retar (2005) športno ponudbo opredeljujeta takole (po Klavora 2007):

- Šport za vse oziroma športna rekreacija, ki se najlažje vključuje v športno-turistično ponudbo, saj turistom ponuja najrazličnejše športne aktivnosti, tudi različnih težavnosti in oblik. Zaradi geografskih, klimatskih in naravnih danosti Slovenije ter večjega pomena zdravega življenjskega sloga, ima ta vrsta športne ponudbe izjemne potenciale.
- Športno-turistične prireditve in tekmovanja, ki med drugim lahko povzročijo pozitivno ali negativno promocijo kraja. Posebnega pomena so predvsem tekme najvišjega nivoja.

- Šport za otroke in mladino, ki ga na področju turizma izvaja tudi Center šolskih in obšolskih dejavnosti, katerega program je precej odvisen od turistične ponudbe v lokalnem kraju.
- Priprave športnikov oziroma ekip, ki koristijo športno in turistično infrastrukturo, največkrat izven glavne turistične sezone. Potrebe športnikov so dokaj specifične (odvisno od starosti, športne zvrsti, stopnje treniranosti)

Lahko rečemo, da sta turizem in šport v soodvisnosti, saj čim boljša športna ponudba pomeni boljšo turistično konkurenčnost in posledično večji obisk ter obratno. Vse bolj se turistične destinacije usmerjajo k razvoju in izkoriščanju naravnih danosti za izvajanje različnih športnih aktivnosti v turistične namene, a je vseeno na prvem mestu potrebna skrb za naravo in čim manjše poseganje v njene lepote in oblike.

Fojkar (2011) citira ugotovitvi Berčiča (1996) o povezanosti turizma in športa: »Oba pojava, šport in turizem, sta v svojem generičnem bistvu osnovana na neekonomskih bistvih. Dejavniki udeleženci v športu in turizmu ne pridobivajo sredstev za svojo eksistenco, temveč jih trošijo, da bi zadostili svojim zdravstvenim, razvedrilnim, socialnim, kulturnim in drugim potrebam«. Ter dalje (ibid.): »Dopolnjujoča povezanost in soodvisnost športa in turizma se kaže predvsem v njunih skupnih ciljih: gradnja mostov razumevanja med različnimi kulturami, tradicijami in načinom življenja; spodbujanje miru in dobre volje med narodi; spodbujanje dejavnega preživljanja prostega časa in sproščanje za čim širše skupine ljudi, obremenjene s številnimi zahtevami ljudi sodobnega časa«.

Pri omenjanju športa ne smemo pozabiti, kako pomemben je za promocijo posamezne države v svetu. Predvsem uspešnost posameznih profesionalnih športnikov ali ekipe določenega športa iz posamezne države pomeni lahko veliko za njeno prepoznavnost širom celotnega sveta.

Za turistično ponudbo je šport ena izmed pomembnih sestavin le te, v nekaterih destinacijah je celovita ponudba športnih aktivnosti primarni vzrok za množične turistične obiske. Pomembna je pokritost različnih športnih aktivnosti skozi celotno leto v nekem turističnem kraju. Seveda naravne danosti povečini narekujejo, ali je v določenem turističnem kraju bolj v ospredju zimska ali poletna turistična sezona, a je s čim bolj široko in pestro športno ponudbo mogoče držati visok turistični obisk skozi celotno leto. Večstranski pomen športa za pomen turizma v določenem turističnem kraju so v svojem delu navedli tudi Berčič idr. (2010 po Fojkar 2011):

- Šport dodatno privablja goste;
- Podaljša turistično sezono;
- Vpliva na povečano zasedenost kapacitet;
- Izboljša kvaliteto storitev;
- Vpliva na aktivno, zdravo in smotrno izkoriščanje prostega časa turistov;
- Vpliva na večjo medijsko odmevnost;

- Vpliva na neposredne ekonomske učinke (prodaja oz. najem športnih terenov in objektov, rekvizitov, opreme, servis, ipd.);
- Vpliva na posredne ekonomske učinke (dodaten promet v gostinskih lokalih, povečanje števila nočitev ipd.);
- Poveča število delovnih mest;
- Dviga kvaliteto življenja ljudi, ki živijo v turističnih krajih.

Seveda je za uspešen športni turizem na nekem območju zelo pomemben strokoven kader tako s področja turizma kot iz področja športa. Iskanje in usklajevanje idej in zmožnost po čim boljšem izkoriščanju danosti določenega območja ter iskanje inovativnosti za bolj konkurenčno športno turistično ponudbo v primerjavi s konkurenti, je prioriteta naloga ljudi s tega področja na nekem območju in je pogojena s čim močnejšim sodelovanjem zaposlenih na tem področju.

4.3 Vrste športnega turizma

V literaturi je mogoče zaznati razne delitve športnega turizma, od različnih vrst do različnih oblik.

Šlabnik (2012) v svojem delu omenja Hudsonovo (2002) delitev športnega turizma na podkategorije, in sicer na avanturistični, zdraviliški, turizem v naravi, turizem za gledalce, za tekmovalce, športno rekreacijski, izobraževalni ter poslovni turizem.

Fojkar (2011) pa v svojem delu povzema Standeven in de Knopovo (1999) delitev turizma glede na obliko, in sicer je športni turizem ena od oblik turizma, katerega po obliki delimo na:

- Poslovna potovanja: *pasivni* udeleženci športa ter *aktivni* udeleženci športa.
- Zasebna potovanja: *pasivni* udeleženci športa (naključni gledalec; gledalec strokovnjak - prireditve); *aktivni* udeleženci športa (potovanja s športno aktivnostjo - slučajno; športno aktivna potovanja - glavni namen je šport).

Pri čemer športno aktivna potovanja Standeven in de Knop (1999) delita še na več-športna in eno-športna potovanja. Pod več-športna potovanja šteje športne kampe, potovanja v organizaciji športnih klubov, kurativni programi in organizirane športne aktivnosti v hotelih. Pod eno-športna potovanja pa navaja šport, doživljajske športe, športne ture in športna festivale.

Športni turisti želijo uživati v športnih izkušnjah v določenem turističnem kraju, ki so si ga izbrali, ne glede za kakšno obliko ali vrsto turističnega obiska gre. Ponudnikom športnih aktivnosti mora biti vsak športni turist pomemben in njihov namen in cilj mora biti končno zadovoljstvo njihove stranke, saj jim le ta neposredno prinaša denar, posredno pa nove obiskovalce.

Fojkar (2011) opredeljuje naslednje vrste športnega turizma:

- Zimskošportni turizem: gre za športne aktivnosti, kjer prevladuje predvsem smučanje in deskanje na snegu, v zimskem letnem času, in zaposluje ljudi v turističnem območju, kjer imajo zimskošportno ponudbo, posledično polni hotele in prenočitvene prostore ter omogoča trgovcem in gostincem dodaten zaslužek.
- Pomorski športni turizem: gre za širok spekter raznovrstnih vodnih športov, ki se vedno znova razvija, med izrazitejšimi športi pa so jadranja, veslanje, ribolov, smučanje na vodi, deskanje, rafting, kajak, kanu, itd. posledično turistični kraj z raznoliko ponudbo športnih aktivnosti vodnih športov privablja različne tipe športnih turistov.
- Zdravstveni in zdraviliški športni turizem: gre za naravni način zdravljenja raznih bolezni in iskanja rešitev in načinov ter omogočanje izboljšanja različnih zdravstvenih težav posameznika. Vse te dejavnike poskušajo čim boljše v ponudbo vključiti ponudniki te vrste športnega turizma. Namen tega turizma je izboljšanje zdravja ljudi, ki se za to vrsto športnega turizma odločijo in v katero tudi verjamejo. Mednje štejemo toplice, fitness ponudbe, lepotno zdravljenje in razne alternativne terapije.
- Golf turizem: posameznik ki se odloči za golf turizem se lahko odloči izrecno z namenom da bo igral golf, ali pa je golf le ena od aktivnosti v njegovem športnem potovanju, seveda je lahko posameznik le opazovalec neke igre golfa. Golf velja za šport, vezan na velik doprinos denarja, saj se s tem športom povečini ukvarja ekonomsko višji sloj ljudi.
- Adrenalinski in ekstremni športni turizem: posamezniki iščejo drugačen način porabljanja energije in imajo v sebi nekoliko več adrenalina od ostalih ljudi, zato se za lastno zadovoljstvo ukvarjajo s športi, ki so nekoliko različni od običajnih športov. Tako se tudi ekstremni športi v zadnjem desetletju vse več uvrščajo v večino športnih turističnih ponudb. Nekateri izmed njih so skoki z letala, bungee-jumping, padalstvo, ekstremno smučanje, surfanje, gorsko kolesarjenje, soteskanje, itd.

Zanimivo delitev na tri vrste športnega turizma pa po Dreyerju (2002) povzema Gabrovec (2007) v svojem delu, in sicer deli Dreyer športni turizem na naslednje vrste:

- Potovanja za aktivno treniranje: *Aktivni športnik* (amater, profesionalc) - trening, tekmovanje ter *Športnik v prostem času*: veselje, lastna volja, fitness, srečanje.
- Potovanja za podporo športa: *Aktivni šport*: trenerji, zdravniki, funkcionarji, stroji; *Pasiven šport*: organizatorji, funkcionarji, mediji, sponzorji.
- Potovanja, namenjena pasivnem doživljanju športa: *Gledalci* (v živo, mediji) - tekmovanja, treningi, dogodki, zvezde; *Športne atrakcije* - športna mesta, športni kraji, športni muzeji, bivši športniki.

4.4 Športna ponudba na Bovškem

Lega Bovškega in naravne danosti omogočajo izvajanje številnih vrst športnih aktivnosti na Bovškem. Res da se je veliko vrst športov v turistični ponudbi pojavilo v zadnjem desetletju, a vseeno je bila od začetka turizma na Bovškem športna ponudba zelo obsežna in poglobljena za uspeh in razvoj turizma v tem predelu Slovenije.

- Igre z žogo (nogomet, košarka, odbojka na mivki, rokomet, tenis). V Bovcu ter skoraj v vseh vaseh Bovške občine imajo igrišča, na katerih je mogoče igrati razne igre z žogo. V vasi Žaga, Čezsoča, Trenta, Soča in v Bovcu imajo travnata nogometna igrišča, asfaltna pa v vaseh Žaga, Log pod Mangartom in Bovcu. Košarkarski igrišči sta v Bovcu in v vasi Srpenica. V Bovcu, Trenti in Vodencih imajo igrišče za odbojko na mivki, prav tako je v Bovcu in v Logu pod Mangartom igrišče za tenis. V Bovcu je tudi telovadnica, kjer se v zimskem času ob večerih igra različne igre z žogo, odprt je tudi fitness. Tako je domačinom kot tudi turistom omogočeno izvajati tiste igre z žogo, ki so jim pri srcu skozi celotno leto.
- Golf: Na regionalni cesti Kobarid-Bovec je v Podklopcih, le nekaj kilometrov pred Bovcem, Oaza miru, kjer je bilo ob koncu prejšnjega tisočletja zgrajeno golf igrišče, katerega so leta 2005 še povečali, tako da gre za igrišče s 9 luknjami. Igrišču daje čar predvsem njegova lega sredi gora ter potok Gljun, ki teče skozenj.
- Smučanje, turno smučanje in deskanje na snegu: Smučišče Kanin je bilo zgrajeno v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja in je bilo prvo visokogorsko smučišče v Sloveniji. Bilo je najpomembnejše vodilo za razvoj in naraščajoč obisk turistov v zimskem obdobju na Bovškem. Leta 2005 je prišlo do povezave med smučiščem Kanin in Italijansko Sello-Nevejo, kar omogoča smučarjem veliko večjo raznolikost in še dodatno privablja smučarje zaradi sončne lege Kanina in osupljivega pogleda vse do Jadranskega morja ob lepem vremenu. Smučanje je bilo nekaj časa mogoče tudi v Čezsoči, kjer so imeli tudi umetno zasneževanje, a se je kasneje smučišče zaradi premajhnega obiska zaprlo. Ko snežna odeja pokrije tudi doline, pa obratuje smučišče v Logu pod Mangartom, ki je zelo primerno za otroke in začetnike. So pa iz nekaterih okoliških hribov in gora mogoče tudi razne turne smuke. Predvsem na Kaninu, kjer številni smučarji smučajo izven urejenih prog. V zadnjih nekaj letih je bilo na Kaninu tudi organizirano tekmovanje v turnem smučanju, ki se ga udeležujejo turni smučarji iz celega sveta, se pa takrat na Kaninu znajdejo tudi številni obiskovalci in ljubitelji turnega smučanja.
- Tek na smučeh: domačinom in turistom je omogočen tek na smučeh kar v treh krajih na Bovškem, in sicer na letališču v Bovcu, v Čezsoči in v Logu pod Mangartom, a je seveda ta zimska aktivnost pogojena z naravo, saj je potrebna snežna odeja do nižin.
- Sankanje: Bovško območje je polno številnih gorskih poti, ki vodijo do planin, do višje ležečih hiš ali vikendov, ali pa gre za gozde poti. Na nekaterih poteh v zimskem času urejajo sankške proge, ki so dolge tudi več kilometrov in omogočajo udeležencem te aktivnosti obilo užitka. Najbolj znani sta sankški progi s Stola in Mangarta. Gre za organizirano športno aktivnost, za katero skrbita dva ponudnika iz Bovca, se pa mnogi rekreativno poslužujejo te aktivnosti z gorsko hojo navzgor po progi, in kasnejšim spustom navzdol s sankami.
- Krpljanje: Je način hoje po snegu. Na čevlje se pripne krplje, namenjene za lažjo hojo po snegu, predvsem ko gre za debelejšo snežno odejo. Krpljanje imajo v ponudbi številni

ponudniki športnih aktivnosti v Bovcu. Ponudbe so različne, od nekaj urnega krpljanja do poldnevnega in celodnevnega, pa seveda se ponudba razlikuje tudi po zahtevnosti terena, od tistih manj zahtevnih do bolj zahtevnih.

- Ledno plezanje: v mrzlih dneh zimskih mesecev je na Bovškem na voljo tudi ledno plezanje, ki je organizirano na nekaterih zamrznjenih slapovih v Trenti in pod Mangartom ter v Dolini stoterih slapov, kot imenujejo dolino Loške Koritnice.
- Gorsko kolesarjenje ter cestno kolesarstvo: Številne makadamske poti, ki se vzpenjajo po raznih hribih Bovške doline in povezujejo različne planine se prepletajo in omogočajo širok izbor in možnost za gorsko kolesarjenje. Predvsem gre večinoma za zelo zahtevne gorske vzpone, a se tudi za rekreativce najdejo številne lažje kolesarske poti. Med najbolj znanimi kolesarskimi turami na Bovškem so vzpon na prelaz Vršič in Predel, na visoka Mangart in Stol, v Bavšico, v Možnico, do izvira reke Soče, v Zadnjico in Loško Koritnico, v Lepeno in v Krnico. Eden izmed ponudnikov športnih aktivnosti iz Bovca je pred leti uredil tudi tako imenovano *downhill* progo za tiste bolj ekstremne gorske kolesarje in sicer na vznožju Kanina, kjer se gozdna cesta vzpenja vzdolž kaninske žičnice. Je pa na Bovškem veliko možnosti za cestno kolesarstvo, predvsem so nekateri odseki regionalnih cest manj prometno prevozni, zato se poznavalci večinoma odločajo za te cestne odseke, predvsem cesta na Učjo proti mejnemu prehodu z Italijo (Žaga-Učja), pa cesta na Vršič (Bovec-Vršič) in cesta na Predel (Bovec-Predel).
- Ribolov (muharjenje): Zaradi znamenite Soške postrvi je muharjenje na reki Soči še toliko bolj zanimivo in pritegne številne ribiče tako iz drugih krajev Slovenije kot iz celega sveta. Prav najbolj zanimiv odsek za muharjenje je zaradi razgibanosti terena ter raznih tolmunov reke Soče na Bovškem, vse od Trente pa do Kobarida.
- Kajaking: spusti po vodi s kajakom se lahko na Soči izvajajo na različnih odsekih reke, odvisno od želje po težavnosti proge vsakega posameznika. Reka Soča namreč zaradi različne razgibanosti omogoča lažje odseke za kajaking, kjer je reka bolj mirna, so pa nekateri odseki zelo zahtevni zaradi močnih brzic in izredno razgibanega terena. Kajaking vsako leto privablja številne kajakaše in ljubitelje kajaka iz vsega sveta.
- Soteskanje (canyoning): Gre za ekstremni šport, katerega izvajanje je pogojeno z naravnimi danostmi na določenem območju, saj gre za rečne soteske, kanjone, naravne tobogane in tolmane ter različne slapove, prek katerih se je potrebno spuščati. Za izvajanje je nujno potrebna primerna oprema zaradi varnosti, saj so spusti po različnih naravnih vodnih toboganih in slapovih lahko precej nevarni. Na Bovškem se izvaja večinoma v potoku Sušec pri Srpenici, se pa soteskanje izvaja tudi po reki Učji ter po Fratnarci in Mlinarci v Triglavskem narodnem parku.
- Hydrospeed: ali rečni bob. Je adrenalinski šport, podoben raftingu, le da se po razgibani rečni strugi in rečnih brzicah na tem doživetem in zahtevnem izletu po reki Soči, ki povečini traja več kot uro in zahteva kar dobro fizično pripravljenost posameznika, spustijo le tisti nekoliko pogumnejši. Gre za spust s plavalnim plastičnim bobom,

- katerega se usmerja s plavutkami na nogah. Potrebna je tudi primerna obleka in oprema, saj je potrebno celoten izlet po reki ostati v mrzli vodi.
- Rafting: izlet z gumijastim čolnom po reki Soči, ki je namenjen za spust več oseb hkrati po posameznih odsekih reke Soče. Na čolnu je vodnik, ki čoln upravlja in pazi na ostale udeležence. Gre za najbolj pogosto obliko spusta po reki Soči.
 - Kanu: kanu je gumijast čoln, katerega veslata dve osebi. Reka Soča je za kanuiste izredno zanimiva zaradi njene razgibanosti, zato je v poletnih mesecih pravi magnet za kanuiste. Reka je zaradi raznolikosti in različnih težavnostnih odsekov primerna tako za začetnike kot za že izkušene kanuiste.
 - Jamarstvo: Naravne danosti omogočajo športnim ponudnikom na Bovškem tudi jamarstvo. Organizirano je v jami Mala Boka in Jami Sinica (blizu izvira potoka Gljun). V jami je mogoče videti različne rove, ki jih je skozi tisočletja ustvarila voda, nekateri izmed njih so dolgi tudi več sto metrov, stene jam pa na nekaterih predelih krasijo školjke.
 - Pohodništvo: Bovško ozemlje je prepleteno s številnimi sprehajalnimi pešpotmi, predvsem po hribih in gorah se vlečejo številne še vojaške *mulatjere* in lovske poti, prek katerih so mogoči številni razgibani in dolgi pohodi, posebej zanimivi za pohodnike s Slovenije in celotnega sveta, saj so razgledi s številnih vrhov na dolino reke Soče zares prelepi. Večina poti je urejenih in označenih ter zavarovanih.
 - Wellness: v hotelu Kanin v Bovcu je wellness, ki je bil prenovljen in ponudbeno razširjen leta 2007. V ponudbi je več vrst savn: finska, turška, bio in infrardeča savna. Prav tako je zunanji in notranji *whirlpool*, masažna kad, prav tako ponujajo različne vrste masaž. (Hotel Kanin b. l.).
 - Drsanje: V zimskih mesecih, ko se temperatura spusti pod ničlo, pridejo v poštev tudi ljubitelji drsanja na Bovškem, saj po navadi v drsališče spremenijo teniški igrišči v Bovcu in v Logu pod Mangartom.
 - Prosto plezanje: kar nekaj je športnih ponudnikov na Bovškem, ki ponujajo prosto plezanje po kamnitih stenah, in sicer v steni nad vasjo Kal-Koritnica, v stenah v Trenti in v steni pri Žvikarju v Podklopcih, natančneje blizu slapa Boka. V vseh primerih gre za prosto plezanje v skali in spust z vrvjo.
 - Jahanje: v Pristavi Lepena je mogoče tudi jahanje, tako v maneži kot terensko jahanje po različnih dolgih poteh, ki se raztezajo po dolinah in vzpetinah v dolini Lepene.
 - Polet s padalom: Bovška dolina ponuja odlične pogoje za padalstvo, saj so poleti mogoči s številnih hribov in gora, prav tako je dih jemajoč pogled pod seboj in odlični vetrovni pogoji in termika za letenje s padalom. Najpogostejša startna mesta so Stol, Planja, Mangartsko sedlo in Kanin, kjer padalci po navadi vzletijo kar s smučmi. Pogosta oblika padalstva na Bovškem je v tandemu, ko padalec pelje še nekoga s seboj in mu iz ptičje perspektive pokaže pogled na prelepo Bovško dolino ter morebitne posamezne koticke le te.

- Jadralno letenje: Bovec se lahko pohvali z zelo lepim in urejenim alpskim letališčem. Tako v poletnih mesecih veliko jadralnih pilotov uživa v pogledu z neba na prelepo Bovško dolino, posuto z naravnimi danostmi, kar omogočajo vedno ugodni vremenski pogoji.
- Zipline: je adrenalinski šport, kjer se posameznik spusti po jekleni vrvi, pritrjeni na dveh točkah (na startu in na cilju spusta), med katerima je razdalja spusta več sto metrov. Gre za neverjetno doživetje visoko nad tlemi in z veličastnim pogledom no okolico. Prvi zipline park so v letu 2012 odprli na Kaninskem pogorju v dolini Krnice, v letu 2013 pa se bo odprl še drugi zipline park nad reko Učjo pri vasi Žaga pred Bovcem.
- Paintball: je adrenalinski šport s puškami, ki izstreljujejo barvne (markirne) kroglice pod pritiskom zraka ali pa so plinske. Igralci potrebujejo zaščito za telo, predvsem pomembna je čelada in ščitnik za obraz. Je organizirana igra, ki jo ponuja eden izmed ponudnikov športnih aktivnosti na Bovškem v gozdu v Podklopcih, nekaj kilometrov pred Bovcem. Površina, ki je pripravljena za to igro, je poraščena z gozdom, na njej je mnogo jarkov, grmičevja ter dodatne umetne barikade.

Iz zgoraj naštetih vrst športov, ki jih je mogoče izvajati na Bovškem, lahko povzamemo, da je Bovška športna ponudba raznolika in izredno široka, tako da je turistom, predvsem tistim bolj aktivnim, skozi celotno leto le stežka dolgčas.

Ponudniki športnih aktivnosti na Bovškem (športne agencije):

- Aktivni planet d.o.o.
- Alpe šport Vančar d.o.o.
- Alpin action, canyon 4 d.o.o.
- BOA, Bovške avanture, Urban Herzog s.p.
- Bovec rafting team, Hrovat Adis s.p.
- Bovec šport center, Filip Hrovat s.p.
- Dattis d.o.o.
- Euroraft d.o.o.
- Froccs, Madžarska
- Interraft, Madžarska
- Outdoor freaks – severna obzorja d.o.o.
- Prijon kajak center d.o.o.
- Soča rafting d.o.o.
- Sport mix; traft d.o.o.
- Šport ekstrem, organizacija športnih dejavnosti Dejan Luzar s.p.
- Top d.o.o.
- Trek pohodništvo in gornišstvo Jure Černič s.p.
- Zadruga avantura z.o.o.
- Društva in ostali ponudniki športnih turističnih storitev:

- Hit Bovec d.o.o. (hotel Kanin)
- Hit holidays golf klub Bovec, Golf Bovec d.o.o.
- Hotelsko naselje pristava Lepena d.o.o.
- Jadrarno padalsko društvo Kanin
- Motel Encijan, Encijan INC d.o.o.
- Planinsko društvo Bovec
- Planinsko društvo Nova Gorica
- Planinsko društvo Radovljica
- Posoški aeroklub Tolmin – letališče Bovec
- Ten-ski d.o.o.
- Turistično društvo Bovec
- Turistično društvo Čezsoča
- Turistično društvo Log pod Mangartom
- Turistično društvo Polovnik
- Turistično društvo Soča-Lepena
- Unreal Paintball Aljoša Zorč s.p.

Število ponudnikov športnih aktivnosti in ostalih turističnih storitev, povezanih s športom, se je v zadnjem desetletju povečalo. Nove ideje in predvsem veliko novih adrenalinskih športov in zmožnosti Bovške doline ter ustrezni pogoji za njihovo izvajanje, je v turizmu povleklo dodatne ljudi, posledično nova delovna mesta in možnosti za nadaljnji razvoj turizma v regiji in regije same.

5 RAZISKAVA

5.1 Analiza stanja turističnega povpraševanja

V občini Bovec je bilo v letu 2008 zabeleženo 79.215 prihodov vseh turistov, tako domačih kot tujih ter zabeleženih 212807 vseh nočitev skupaj tako domačih kot tujih gostov. Za leto 2008 tako velja povprečna doba bivanja turistov v občini Bovec 2,69 dni (SURS 2013).

V spodnji tabeli je prikazano število vseh prihodov turistov ter število vseh nočitev v posameznem letu v občini Bovec za leta od 2008 do 2012 ter primerjava števila gostov in nočitev v posameznem letu z letom 2008.

Preglednica 3: Število gostov in nočitev skupaj v občini Bovec za obdobje 2008-2012

Občina Bovec Leto	Število gostov skupaj	Število nočitev skupaj	Rast št. gostov (glede na 2008)	Rast št. nočitev (glede na 2008)
2008	79.215	212.807	100,0	100,0
2009	75.157	196.284	94,9	92,2
2010	72.466	197.783	91,5	92,9
2011	84.203	224.185	106,3	105,3
2012	80.485	214.867	101,6	101,0

Vir: SURS 2013.

Za obravnavanje povpraševanja v občini Bovec smo izbrali obdobje zadnjih petih letih. V tem obdobju glede na podtako izstopa leto 2011, saj je bilo v tem letu zabeleženih tako največ obiskov vseh turistov skupaj kot največ nočitev. Iz grafa in tabele je mogoče videti, da ni nekega naraščajočega ali padajočega trenda obiskov in prenočitev turistov v obravnavani občini, ampak gre za nihanja tako obiskov kot nočitev turistov. Glede na izhodiščno leto 2008 je bilo v letih 2009 in 2010 zabeleženih tako manj obiskov turistov kot manj nočitev, vendar je kasneje tako v letu 2011 kot 2012 obisk in število nočitev turistov presegel tistega iz izhodiščnega leta 2008. Takšna nihanja lahko prepisujemo predvsem vremenskim razmeram v posameznem letu ter gospsodarski krizi, ki je v zadnjih letih prizadela tako območje Evropske unije kot celoten svet.

Za natančnejše analiziranje smo si za obdelavo izbrali leto 2011, saj je bilo v tem letu število obiskov vseh turistov in število vseh nočitev najvišje od obravnavanega obdobja v letih od 2008 do 2012. Številke so zelo zanimive, saj lahko vidimo, v katerih mesecih v letu prihaja do večjih razlik. Že primerjava števila obiskov po posameznih mesecih prikazuje, da močno izstopajo poletni meseci, junij, julij, avgust in september. Višek je dosežen v mesecu avgustu, tako pri številu obiskov kot pri številu nočitev. Samo za primerjavo lahko primerjamo mesec avgust kot višek poletne sezone z mesecem februarjem kot viškom zimske sezone in tako ugotovimo, da je obisk turistov v občini Bovec v avgustu kar 9-krat višji od obiska v mesecu februarju, število nočitev pa v mesecu avgustu skoraj 8-krat tolikšno kot v mesecu februarju.

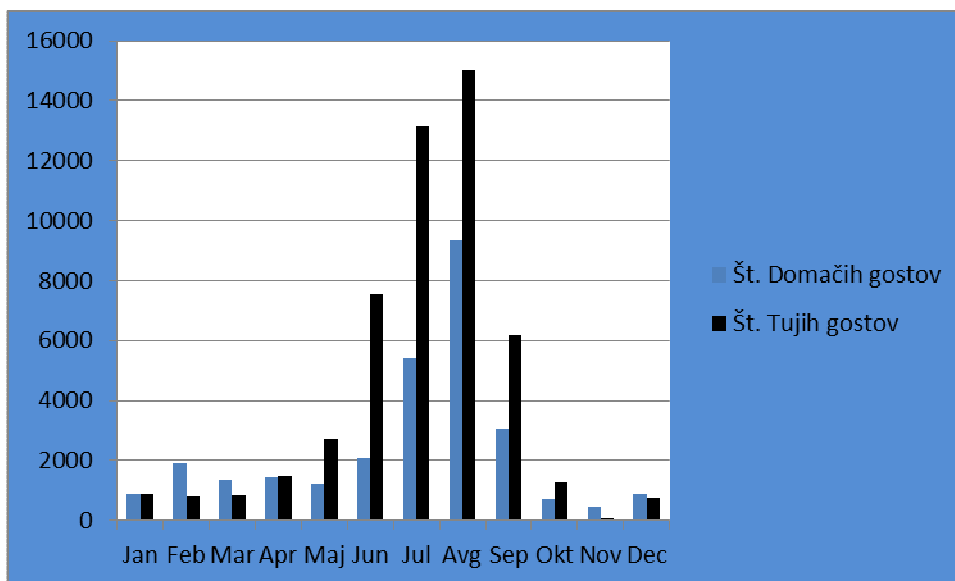
Iz tega lahko dobro razberemo, da je v občini Bovec precej bolj priljubljen in razvit poletni turizem kot pa zimski. Iz tabele je mogoče razbrati, da sta kar dve tretjini vseh obiskov turistov in tistih ki nočijo na Bovškem tujcev in le tretjina domačih, največja razlika med domačimi in tujimi prihodi na Bovško ter nočitvami je prav v poletni sezoni, ko je v višku poletne sezone skoraj 80 % vseh obiskov in nočitev mogoče pripisati tujim turistom. Prav nasprotno je v višku zimske sezone, ko je mogoče kar dve tretjini vseh obiskov in nočitev po podatkih mogoče pripisati domačim turistom in le tretjino tujim, po čemer lahko sklepamo, da Bovška z zimsko turistično ponudbo ne privablja tujih turistov. Poleg tega je turistični obisk v zimskem času kot že prej omenjeno skoraj 9-krat nižji kot v poletnem času. Iz podatkov v tabeli smo izračunali, da je povprečna dolžina nočitev domačih turistov 2,32 dni, tujih pa 2,83 dni.

Preglednica 4: Število gostov ter nočitev v letu 2011

Leto 2011	Št. domačih gostov	Št. tujih gostov	Št. domačih nočitev	Št. tujih nočitev	Delež domačih gostov (%)	Delež tujih gostov (%)	Delež domačih nočitev (%)	Delež tujih nočitev (%)
Jan	896	889	2.469	3.674	50,2	49,8	40,2	59,8
Feb	1.926	793	5.585	2.797	70,8	29,2	66,6	33,4
Mar	1.375	850	3.374	2.756	61,8	38,2	55,0	45,0
Apr	1.432	1.467	3.508	4.048	49,4	50,6	46,4	53,6
Maj	1.233	2.741	2.327	6.819	31,0	69,0	25,4	74,6
Jun	2.065	7.562	4.430	22.976	21,5	78,5	16,2	83,8
Jul	5.428	13.134	14.096	36.389	29,2	70,8	27,9	72,1
Avg	9.334	15.018	20.751	44.720	21,8	78,2	31,7	68,3
Sep	3.080	6.170	5.325	13.946	33,3	66,7	27,6	72,4
Okt	732	1.268	1.709	2.829	36,6	63,4	37,7	62,3
Nov	477	85	1.008	188	84,9	15,1	84,3	15,7
Dec	895	744	2.415	2.214	54,6	45,4	52,2	47,8
Skupaj	28.873	50.721	66.997	143.356	36,3	63,7	31,8	68,2

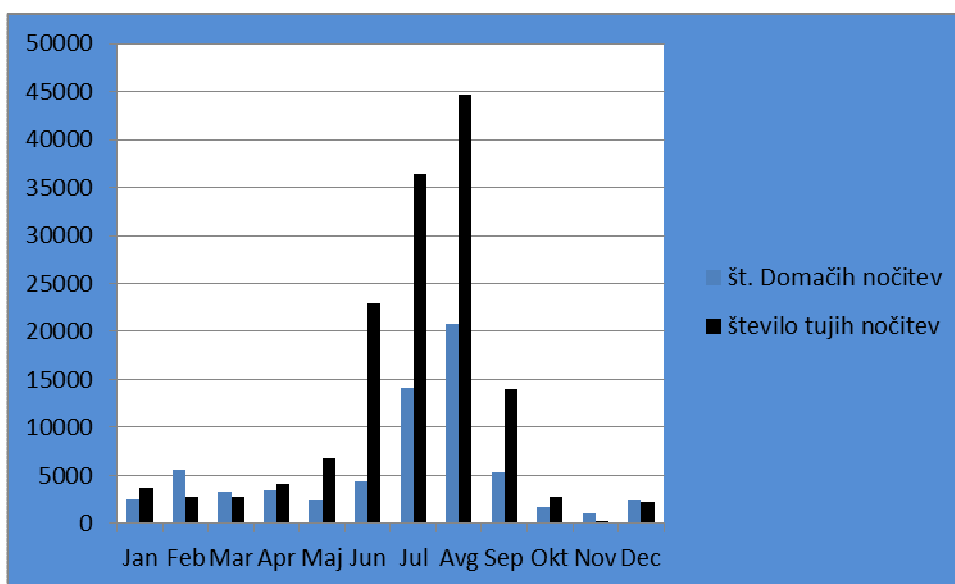
Vir: SURS 2013.

Iz slike 1 je lepo razvidno, da je na Bovškem močna razlika v obiskih turistov med zimskimi in poletnimi meseci. Predvsem izstopata meseca julij in avgust, ko je število obiskov turistov na Bovškem daleč najvišje, prav tako je močno višji obisk tujih turistov kot pa domačih, kar pa ne velja v zimskih mesecih.

Slika 1: Število zabeleženih gostov v občini Bovec po mesecih v letu 2011

Vir: SURS 2013.

Slika 2: Število zabeleženih nočitev v občini Bovec po mesecih v letu 2011

Vir: SURS 2013.

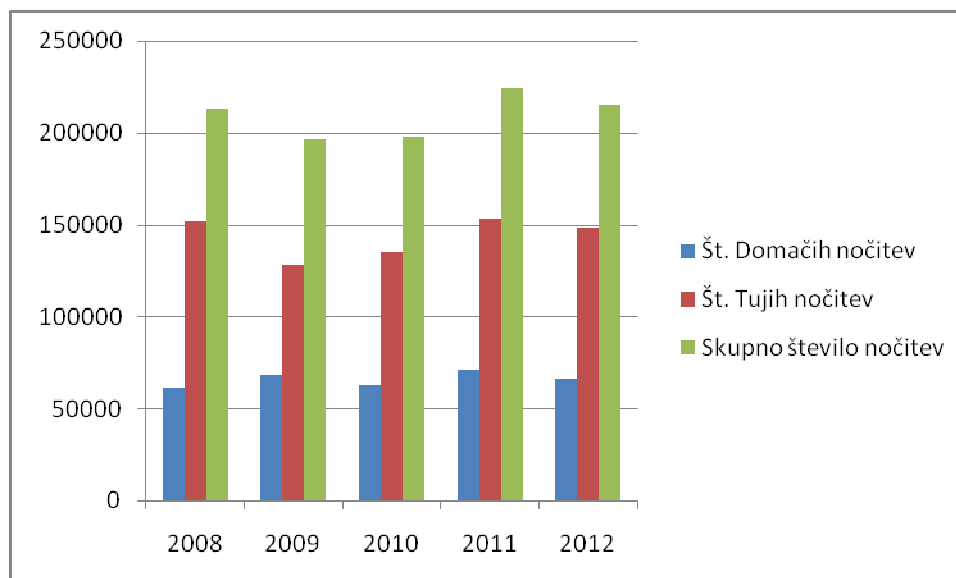
Daleč največ nočitev je na Bovškem zabeleženih v poletnih mesecih, predvsem v mesecu juliju in avgustu, in to kar dve tretjini s strani tujih gostov. Bovško bo moralo poskrbeti in razmisliti predvsem o tem, kako bi pritegnili več turistov v zimski turistični sezoni, ki je v primerjavi s poletno že samo glede na število nočitev na zelo nizki ravni.

Preglednica 5: Struktura gostov

Leto	Št. domačih nočitev	Št. tujih nočitev	Skupno št. nočitev	Delež domačih nočitev	Delež tujih nočitev
2008	61038	151769	212807	28,7	71,3
2009	67930	128354	196284	34,6	65,4
2010	62617	135166	197783	31,7	68,3
2011	70860	153325	224185	31,6	68,4
2012	66292	148575	214867	30,9	69,1

Vir: SURS 2013.

Kot je razvidno iz zgornje tabele se razmerje med domačimi in tujimi gosti iz leta v leto ponavlja, torej je število nočitev med domačimi in tujimi gosti približno 1:2, torej šteje približno dve tretjini vseh nočitev na račun tujih turistov. Je pa potrebno omeniti še pripombo na strani Statističnega urada Republike Slovenije glede števila nočitev, in sicer je naveden tale stavek:« Letni podatki o obsegu turističnega prometa niso enaki seštevku mesečnih podatkov, saj vključujejo tudi turistične nastanitvene objekte, ki razpolagajo z manj kot 10 stalnimi ležišči.» (SURS 2013).

Slika 3: Število nočitev po letih v obdobju 2008-2012

Vir: SURS 2013.

Med leti 2008 in 2012 je prišlo pri številu nočitev do rahlih nihanj, predvsem v letu 2009 in 2010 je bilo število nočitev tujih turistov nekoliko nižje. Kot smo omenili že v začetku tega poglavja po številu nočitev izstopa leto 2011.

Preglednica 6: Približna doba bivanja gostov za leto 2011

Leto 2011	Približna doba bivanja domačih gostov (v dneh)	Približna doba bivanja tujih gostov (v dneh)	Približna doba bivanja vseh gostov (v dneh)
Januar	2,76	4,13	3,44
Februar	2,90	3,53	3,22
Marec	2,45	3,24	2,85
April	2,45	2,76	2,61
Maj	1,89	2,49	2,19
Junij	2,15	3,04	2,60
Julij	2,60	2,77	2,69
Avgust	2,22	2,98	2,6
September	1,73	2,26	1,99
Oktober	2,33	2,23	2,28
November	2,11	2,21	2,16
December	2,70	2,98	2,84

Vir: SURS 2013.

Približna doba bivanja je povprečje dni, kolikor jih povprečno vsak gost ki pride na Bovško preživi v tem okolju. Iz podatkov SURS-a (2013) o številu prihodov in število nočitev po mesecih za leto 2011 smo izračunali povprečno dobo bivanja tako domačih kot tujih gostov, ter tudi skupno povprečno dobo bivanja vseh gostov skupaj. Iz rezultatov je razvidno, da domači imajo domači gostje krajšo dobo bivanja na Bovškem kot pa tuji gostje. Celo najdaljša doba bivanja tako domačih kot tujih gostov je v mesecih januarju in februarju, zaradi zimske sezone oziroma smučanja predvsem na Kaninu, drugi višek pa je v mesecih juniju in avgustu pri tujih gostih, ko je višek poletne sezone. Vidimo lahko, da so skoraj v celotnem letu v povprečju najdaljše bivanje beležijo pri tujcih, izstopata pa zimsko obdobje v prvih mesecih leta ter sredini poletne sezone v mesecih od junija do avgusta.

Glede na podatke Statističnega urada Republike Slovenije je bilo v letu 2011 v Sloveniji v celoti zabeleženih 3.217.966 prihodov vseh turistov, za primerjavo z občino Bovec, kjer je bilo zabeleženih 84.203 prihodov vseh turistov, kar predstavlja 2,62 % vseh prihodov v Sloveniji. Prav tako je bilo zabeleženih v Sloveniji skupaj 9.388.095 vseh nočitev, na Bovškem pa 224.185, kar predstavlja 2,39 % vseh nočitev v Sloveniji. Povprečna doba bivanja gostov na Bovškem je bila skupaj 2,66 dni, medtem ko je povprečna doba bivanja v Sloveniji v letu 2011 2,92 dni. Bovška tako nekoliko zaostaja za povprečjem Slovenije (SURS 2013).

5.2 SWOT analiza

SWOT analiza ali analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti je instrument, ki pomaga pri kreiranju strategije nekega območja, regije ali podjetja. Gre za subjektivno metodo, pri kateri je potrebno upoštevati notranje in zunanje dejavnike. Prednosti in slabosti temeljijo na trenutnem stanju v obravnavanem primeru, medtem ko so priložnosti in nevarnosti vezane na prihodnost. SWOT analiza se nam je zdela še posebej pomembna, saj želimo subjektivno prikazati naše mnenje predvsem pri prepoznavanju zunanjih nevarnosti in priložnosti za športne aktivnosti in posledično večji turistični obisk na Bovškem v prihodnje.

Prednosti:

- Geografska lega Bovškega, ki omogoča izvajanje številnih raznolikih športov v vseh letnih časih.
- Blizu državne meje z Italijo in Avstrijo, majhna oddaljenost od številnih večjih mest (Celovec, Udine, Trbiž, Nova Gorica).
- Narava, gorski zrak in lepota pokrajine omogočajo lepše doživljanje in izvajanje športnih aktivnosti.
- Številne naravne danosti bovškega območja, naravne in kulturne znamenitosti.
- Kaninsko pogorje s številnimi kraškimi pojavi, ki pritegne v poletnih mesecih številne pohodnike, v zimskem obdobju pa številne smučarje, saj je na Kaninu smučišče, ki je edino visokogorsko smučišče v Sloveniji.
- Reka Soča kot ena izmed najlepših evropskih rek, ki s svojo rečno strugo in padcem omogoča izvajanje številnih rečnih športov, med katerimi izstopajo rafting in kajaking.
- Omogočeno izvajanje številnih vrst športov, kar zadovoljuje tako rekreativne kot profesionalne športnike.
- Izvajanje številnih ekstremnih športov, med najbolj pogostimi so soteskanje, downhill, zipline, turno smučanje.
- Zanimanje mladih na Bovškem za športni turizem in posledično izobraževanje in kasneje zaposlovanje na tem področju.
- Prepoznavnost Bovškega tudi zaradi tradicionalnih bovških jedi in produktov, ki so pri določenem procentu športnih turistov odločilnega pomena za obisk Bovškega.

Slabosti:

- Vremenske ujme, ki velikokrat onemogočajo izvajanje številnih športnih aktivnosti (pozimi premalo snega, poleti velikokrat pogosto deževje).
- Nepovezanost in slaba komunikacija med ponudniki športnih aktivnosti na Bovškem.
- Pomanjkanje idej in volje za razvoj in omogočanja izvedbe novih športnih aktivnosti.
- Prevelika vlaganja v obnovo in vzdrževanje starih projektov in stare infrastrukture namesto izgradnje nove z namenom povečanja konkurenčnosti in trajnostnega razvoja (primer smučišče Kanin).

- Zimska športna turistična sezona je v preveliki meri odvisna le od smučišča Kanin, premalo je iskanja idej in načinov privabljanja zimskih turistov na Bovško še z drugačno ponudbo.
- Potresna aktivnost in posledično številna porušena domovanja, objekti in infrastruktura na Bovškem, v obnovo katere je bilo vložena veliko denarja, je onemogočila vlaganja v razvoj novih turističnih objektov, obnovitev starih in v izgradnjo nove športne infrastrukture.
- Slaba cestna infrastruktura, predvsem prek prelaza Vršič, prek mejnega prehoda Učja in prek mejnega prehoda Predel so ceste slabe, ozke in predvsem v zimskem času težko prevozne in velikokrat celo zaprte.
- Premalo razvoja na področju izboljšanja obstoječe športne ponudbe in premalo vlaganj v izboljšanje športne infrastrukture.
- Beg možganov in pomanjkanje kadrov za nadaljnji hitrejši razvoj športne ponudbe in posledično večjega turističnega obiska na Bovškem.
- Velik del Bovškega spada v območje Triglavskega narodnega parka, ki s svojo zakonsko ureditvijo onemogoča razvoj turizma na tem območju zaradi nezmožnosti graditve turističnih objektov in izgradnjo športne infrastrukture na zaščitenem območju.
- Na reki Soči in ostalih vodnih pritokih reke Soče, na katerih je omogočeno izvajanje različnih športnih aktivnosti, ni zakonsko urejene plovbe, ki bi ščitila domače ponudnike športnih aktivnosti in onemogočala tujim podjetjem izvajanje športnih aktivnosti.
- Turistične kapacitete so popolnoma zapolnjene le nekaj dni v letu, in sicer v vrhu poletne sezone in v času novega leta.
- Slaba dostopnost z Gorenjske strani onemogoča številne prihode turistov iz notranjosti Slovenije in Gorenjske.
- Ni investitorjev, ki bi izboljšali turistično ponudbo.
- Prepogoste naravne nesreče, ki odbijajo turiste. Med večje lahko štejemo potrese v letih 1976, 1998 in 2004, pa plaz v Logu pod Mangartom v letu 2000, številne sušne zime, nazadnje v lanskem letu, pa številna mrzla in deževna poletja.

Priložnosti:

- Geografska raznolikost površja in številne naravne danosti omogočajo izvajanje še več modernih športnih aktivnosti.
- Z morebitnimi evropskimi ali drugimi sredstvi, tujimi investitorji ali krediti bi bilo mogoče zgraditi številno športno infrastrukturo, ki bi omogočala modernost, konkurenčnost in bi bila ključna za trajnostni razvoj območja.
- Izgradnja predora med Kranjsko Goro in Trento bi pomenila odlično prometno povezavo z Gorenjsko stranjo in pretok večjega števila turistov.
- Morebitna zakonska ureditev plovbe na Soči in podelitev koncesij domačim ponudnikom športnih aktivnosti na Soči in njenih pritokih bi pomenila konec za tuja podjetja in posledično več dela za domača, kar bi pomenilo tudi dodatna delovna mesta za domače prebivalstvo.

- Izgradnja sistema umetnega zasneževanja na Kaninu in prenova kaninske žičnice ter izgradnja dodatnih prog bi omogočalo nemoteno zimsko sezono na Kaninu skozi celotno zimsko obdobje neodvisno od količine padavin.
- Iskanje načinov za združevanje ponudnikov športnih aktivnosti na Bovškem z namenom skupnega iskanja izboljšav in priložnosti z namenom trajnostnega razvoja športnega turizma na Bovškem in omogočanja dodatnih delovnih mest ter povezovanje prej omenjenih organizacij z Lokalno turistično organizacijo Bovec.
- Spodbujanje mladih k izobraževanju na področju turizma in športa.
- Tesnejše povezovanje turizma in športnega turizma na Bovškem z ostalimi panogami.
- Izgradnja večjega športnega kompleksa zaprtega tipa za raznovrstno športno ponudbo v primeru slabega vremena, ter za primer organizacije večjih dogodkov, na primer športnih prireditev, koncertov itd.
- Organizacija večjih športnih dogodkov in sejmov.
- Iskanje rešitev za razširitev ponudbe na celotno leto, ne samo na poletno in zimsko ponudbo.
- Izboljšanje in nadgradnja obstoječe športne ponudbe ter obnovitev in izgradnja novih, modernih nastanitvenih kapacitet.
- Izkoristiti do sedaj nedotaknjena območja, ki imajo velik potencial za turistično razširitev na Bovškem, kot so denimo dolina Trente, Log pod Mangartom, dolina Učje, Bavšice, Zadnjice.
- Povezovanje s sosednjimi občinami in bližnjimi turističnimi kraji, na primer s Kranjsko Goro, Trbižem, Čedadom.

Nevarnosti:

- Nadaljnjo izvajanje številnih športnih aktivnosti na Bovškem s strani tujih podjetij in neurejenost tega z zakonom z namenom zaščite domačih ponudnikov.
- Nadaljnja nepovezanost domačih ponudnikov in rivalstvo med njimi bi pomenilo samo večjo priložnost za tuje izvajalce športnih aktivnosti.
- Vse večje odseljevanje mladih in izobraženih kadrov iz Bovškega.
- Nenehno nasprotovanje domačinov izgradnji in uvajanju novih športnih aktivnosti in izboljševanju in razvoju ter širitvi obstoječih.
- Brez postavljanja jasnih ciljev in trajnostnega razvoja turizma in športnega turizma s strani domačih ponudnikov in Lokalne turistične organizacije Bovec.
- Strah pred tujimi investitorji in nasprotovanje njihovim idejam in udejstvovanju teh idej.
- Pretirana izgradnja nastanitvene infrastrukture namesto dajanja poudarka na izgradnjo infrastrukture, ki bi pritegnila turiste in prispevala k povečanju prihodov le teh.
- Zaradi trenutne gospodarske in finančne situacije v Sloveniji in v svetu veliko nevarnost športnemu turizmu na Bovškem predstavlja nezmožnost najema kreditov oziroma nezmožnosti priti do denarnih sredstev ob morebitnih načrtih po graditvi ali obnovitvi različne infrastrukture

5.3 Anketiranje prebivalstva Bovške doline

Pri raziskavi o ponudbi športnih aktivnosti na Bovškem ter o širini te ponudbe ter o tem, v katerem letnem času je ponudba športnih aktivnosti dobra in v katerem slaba, smo se odločili vprašati z anketo domače prebivalstvo Bovškega, ki živijo v teh krajih ter so povečini seznanjeni z dogajanjem v Bovški dolini, seznanjeni s stanjem turizma kot pomembnejšo gospodarsko panogo doline, zato smo bili mnenja, da bi nam veliko pomenilo mnenje teh ljudi pri naši raziskavi. Anketiranje je bilo opravljeno v štirih krajih, in sicer v centru Bovca in v vaseh Žaga, Čezsoča in Srpenica. Vseh anket, katere so domačini izpolnili je bilo 210, od tega jih je bilo največ izpolnjenih v Bovcu in sicer 135, kar 34 anket je bilo izpolnjenih v vasi Žaga, 23 v vasi Čezsoča in 18 anket v vasi Srpenica. Starost anketirancev je bila omejena med 15 in 80 let. Anketa je bila izpolnjena v slovenskem jeziku in je vsebovala 18 vprašanj, med katerimi so bila 4 vprašanja splošna, saj se nanašajo na spol, starost, status in stopnjo izobrazbe anketirancev, ostalih 14 vprašanj je bilo zaprtega tipa, zato so anketiranci obkrožili enega izmed naštetih odgovorov. Rezultati ankete so prikazani in predstavljeni v 6. poglavju diplomske naloge, anketni vprašalnik pa je priložen na koncu diplomske naloge kot priloga 1.

5.4 Intervjuji s ponudniki športnih aktivnosti na Bovškem

Pri obravnavanju športnih aktivnosti za pomen turizma na Bovškem smo se odločili za mnenje povprašati tudi nekatere ponudnike športnih aktivnosti na Bovškem, da bi nam predstavili njihov pogled na pomen športnih aktivnosti za Bovški turizem ter pomen športa za trajnostni razvoj turizma na Bovškem. Intervju smo izvedli med tremi večjimi ponudniki športnih aktivnosti na Bovškem, in sicer 4.4.2013. Izveden je bil zasebni intervju z lastniki podjetij, ki ponujajo športne aktivnosti. Šlo je za polstrukturirani intervju. Za lažjo primerjavo mnenj med vprašanimi smo vsem postavili enaka izhodiščna vprašanja, in sicer:

1. Ali vaša športna ponudba zajema tako poletne kot zimske športne aktivnosti?
2. Za katere aktivnosti velja večje zanimanje, za poletne ali zimske?
3. Se je v zadnjih letih morda močno povečalo povpraševanje za katero izmed športnih aktivnosti v vaši ponudbi? Če ja, za katero?
4. Se je v zadnjih letih morda močno zmanjšalo povpraševanje za katero izmed športnih aktivnosti v vaši ponudbi? Če ja, za katero?
5. Ste v zadnjih dveh letih v vašo ponudbo dodali kakšno novo športno aktivnost?
6. Se je povpraševanje po športni ponudbi na Bovškem glede na število strank v zadnjih letih povečevalo, bilo približno enako ali upadalo?
7. So med strankami večinoma slovenski turisti ali tuji? Lahko odgovor poveste približno v odstotkih?
8. Menite, da je športna ponudba pomembna za turizem na Bovškem? Se vam zdi dovolj pestra in zanimiva?
9. Kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno storiti na področju športne ponudbe na Bovškem, da bi se še povečalo število športnih turistov?

10. Menite, da bi bilo za nadaljnji razvoj športnega turizma na Bovškem potrebno več denarja ali več idej?
11. Turistični obisk je na Bovškem nizek predvsem v zimskem času. Kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno narediti, da bi se obisk turistov v zimskem času povečal?

Rezultati odgovorov na vprašanja oziroma rezultati intervjuja s predstavniki posameznih ponudnikov športnih aktivnosti, med katerimi smo intervjuje izvedli, so predstavljeni v naslednjem poglavju v opisni obliki.

6 REZULTATI RAZISKAV

V nadaljevanju naloge so v tabelarični obliki prikazani rezultati anketiranja med prebivalci Bovškega. Ob preglednicah so navedena vprašanja iz ankete in opisno predstavljeni rezultati. Prav tako je v tej točki diplomske naloge predstavljen rezultat intervjuvanja treh večjih ponudnikov športnih aktivnosti na Bovškem in v opisni obliki predstavljen njihov odgovor na vprašanja o športnem turizmu ter športnih aktivnostih na Bovškem.

6.1 Rezultati ankete o športnih aktivnostih na Bovškem

Preglednica 7 prikazuje odgovore na vprašanje: »Kako pogosto se ukvarjate s športom?«. Vseh 210 anketirancev je odgovorilo na to vprašanje, in sicer jih je 68, kar je skoraj tretjina vseh anketirancev odgovorila, da se s športom ne ukvarja oz. se ukvarja priložnostno, 73 ali 35 % jih je odgovorilo, da se s športom ukvarja enkrat ali dvakrat na teden, 44 oziroma 21 % jih je odgovorilo, da se s športom ukvarja trikrat do petkrat tedensko, 25 ali 12 % anketirancev pa je odgovorilo, da se s športom ukvarja vsak dan.

Preglednica 7: Kako pogosto se anketiranci ukvarjajo s športom?

	Število	Delež
Se ne ukvarjam s športom	68	32 %
Enkrat ali dvakrat tedensko	73	35 %
Trikrat do petkrat tedensko	44	21 %
Vsak dan	25	12 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 8: Kako anketiranci po navadi preživljajo dopust z vidika športne aktivnosti

	Število	Delež
Zelo aktivno	38	18 %
Aktivno	49	23 %
Občasno	94	45 %
Neaktivno	24	12 %
Ni odgovorilo na vprašanje	5	2 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 8 prikazuje odgovore na vprašanje: »Kako po navadi preživljate vaš dopust iz vidika športne aktivnosti?«. Na vprašanje je odgovorilo 205 od 210 anketirancev, in sicer jih je 38 ali 18 % odgovorilo, da se zelo aktivno ukvarja s športom na dopustu, kar pomeni vsak dan ali celo večkrat dnevno, 49 ali 23 % jih je odgovorilo, da se po navadi na dopustu aktivno ukvarja s športom, kar pomeni vsak drugi dan ali več kot trikrat v tednu, 94 anketirancev je odgovorilo, da se občasno ukvarja s športom ko gredo na dopust, kar pomeni enkrat ali

dvakrat v tednu, je pa tako odgovorila večina anketirancev, saj je delež takšnih odgovorov 45 %, 24 ali 12 % anketirancev je odgovorilo, da dopust preživlja športno neaktivno, 5 anketirancev oziroma slaba 2 % pa ni odgovorilo na to vprašanje.

Preglednica 9: Kako anketiranci ocenjujejo športno ponudbo na Bovškem

	Število	Delež
Odlična	10	5 %
Dobra	77	37 %
Zadovoljiva	78	37 %
Slaba	37	17 %
Nič ne vem o ponudbi na Bovškem	8	4 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 9 prikazuje odgovore na vprašanje: »Kako ocenjujete športno ponudbo na Bovškem?«. Na vprašanje je odgovorilo vseh 210 anketirancev, na voljo so imeli pet možnih odgovorov, in sicer jih le 10 ali 5 % anketirancev meni, da je športna ponudba na Bovškem odlična, 77 anketirancev oziroma 37 % jih meni, da je športna ponudba na Bovškem dobra, 78 ali 37 % anketirancev meni, da je športna ponudba zadovoljiva, 37 ali 17 % anketirancev pa je odgovorilo, da je športna ponudba na Bovškem slaba, 8 anketirancev oziroma slabih 4 % pa pravi, da nič ne ve o športni ponudbi na Bovškem.

Preglednica 10: Kaj anketiranci menijo o promociji športne ponudbe na Bovškem

	Število	Delež
Odlična	1	1 %
Dobra	68	32 %
Zadovoljiva	82	39 %
Slaba	54	26 %
Nič ne vem oz nisem seznanjen	5	2%
Skupaj	210	100 %

Preglednica 10 prikazuje odgovore na sledeče vprašanje v anketi: »Kako se vam zdi promocija športne ponudbe na Bovškem?«. Na vprašanje je odgovorilo vseh 210 anketirancev, izbrali so lahko med petimi navedenimi odgovori, in sicer je en anketiranec odgovoril, da se mu zdi promocija športnih aktivnosti na Bovškem odlična, 68 ali 32 % vseh anketirancev je odgovorilo, da se jim zdi promocija športnih aktivnosti na Bovškem dobra, največ jih je odgovorilo, da je promocija zadovoljiva, in sicer 82 anketiranih ali 39 %, 54 ali 26 % jih je mnenja, da je promocija športnih aktivnosti na Bovškem slaba, pet anketirancev oziroma dobra dva odstotka pa jih je odgovorilo, da nič ne ve o promociji športnih aktivnosti na Bovškem.

Preglednica 11: Ponudba športnih aktivnosti je ključna za uspeh turizma na Bovškem

Ocena	Število	Delež
1	2	1 %
2	9	4 %
3	37	18 %
4	65	31 %
5	97	46 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 11 prikazuje odgovore na trditev 1, in sicer: »Ponudba športnih aktivnosti je ključna za uspeh turizma na Bovškem«. Anketiranci so lahko obkrožili številke med 1 in 5, pri čemer številka 1 pomeni da se povsem ne strinjajo s trditvijo, številka 5 pa da se popolnoma strinjajo z navedeno trditvijo. Mnenje o trditvi je izrazilo vseh 210 anketirancev. Pri tej trditvi se je največ anketirancev popolnoma strinjalo s to trditvijo, torej je oceno 5 obkrožilo kar 97 anketirancev oziroma 46 %, 65 anketirancev ali 31 % jih je obkrožilo oceno 4, 37 ali 18 % pa oceno tri, devet anketirancev je obkrožilo oceno dva, dva pa sta obkrožila oceno 1 kot popolno nestrinjanje s trditvijo. Povprečna stopnja strinjanja s trditvijo je 4,17.

Preglednica 12: Ponudba športnih aktivnosti na Bovškem je široka, pestra in zanimiva

Ocena	Število	Delež
1	4	2 %
2	22	11 %
3	97	46 %
4	63	30 %
5	24	11 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 12 prikazuje odgovore na trditev 2, in sicer: »Ponudba športnih aktivnosti na Bovškem je široka, pestra in zanimiva«. Anketiranci so lahko obkrožili številke med 1 in 5, za kar številka 1 pomeni da se povsem ne strinjajo s trditvijo, številka 5 pa da se popolnoma strinjajo z navedeno trditvijo. Mnenje o trditvi je izrazilo vseh 210 anketirancev. Največ anketirancev se je pri tej trditvi strinjalo z oceno 3 in sicer 97, kar pomeni 46 % vseh anketirancev, 63 anketirancev oziroma 30 % je obkrožilo oceno 4, 24 ali 11 % anketiranih se je popolnoma strinjalo s to trditvijo, 22 ali 11 % anketirancev je obkrožilo oceno 2, 4 anketiranci oziroma slaba 2 % pa se povsem niso strinjali z navedeno trditvijo. Povprečna stopnja strinjanja s trditvijo je 3,60.

Preglednica 13 prikazuje odgovore na trditev 3, in sicer: »Naravne danosti na Bovškem omogočajo izvajanje in široko ponudbo raznovrstnih športnih aktivnosti«. Anketiranci so lahko obkrožili številke med 1 in 5, za kar številka 1 pomeni da se povsem ne strinjajo s trditvijo, številka 5 pa da se popolnoma strinjajo z navedeno trditvijo. Mnenje o trditvi je

izrazilo vseh 210 anketirancev. Kar 122 anketirancev oziroma celih 58 % se je s trditvijo popolnoma strinjalo, 55 anketiranih oziroma 26 % jih je obkrožilo oceno 4, 32 ali 15 % anketirancev se je opredelilo k oceni 3, samo 1 anketiranec je obkrožil oceno 2, nihče pa ni izrazil popolnega nestrinjanja s trditvijo. Povprečna stopnja strinjanja s trditvijo je 4,42.

Preglednica 13: Naravne danosti omogočajo izvajanje raznovrstnih športnih aktivnosti

Ocena	Število	Delež
1	0	0 %
2	1	1 %
3	32	15 %
4	55	26 %
5	122	58 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 14 prikazuje odgovore na trditev 4, in sicer: »Na Bovškem je potrebno izboljšati predvsem zimsko športno ponudbo«. Anketiranci so lahko obkrožili številke med 1 in 5, za kar številka 1 pomeni da se povsem ne strinjajo s trditvijo, številka 5 pa da se popolnoma strinjajo z navedeno trditvijo. Mnenje o trditvi je izrazilo vseh 210 anketirancev. S trditvijo se je popolnoma strinjalo kar 171 anketirancev kar pomeni 82 %, 36 anketirancev ali 17 % je obkrožilo oceno 4, trije anketiranci ali 1 % pa so obkrožili oceno 3, medtem ko ocene 2 in ocene 1 ni obkrožil nihče izmed anketirancev. Povprečna stopnja strinjanja s trditvijo je 4,80.

Preglednica 14: Na Bovškem je potrebno izboljšati predvsem zimsko športno ponudbo

Ocena	Število	Delež
1	0	0 %
2	0	0 %
3	3	1 %
4	36	17 %
5	171	82 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 15 prikazuje odgovore na trditev 5, in sicer: »Na Bovškem je potrebno izboljšati predvsem poletno športno ponudbo«. Anketiranci so lahko obkrožili številke med 1 in 5, za kar številka 1 pomeni, da se povsem ne strinjajo s trditvijo, številka 5 pa da se popolnoma strinjajo z navedeno trditvijo. Mnenje o trditvi je izrazilo vseh 210 anketirancev. Največ anketirancev, in sicer 67 ali 32 % je obkrožilo oceno 4, 59 anketirancev ali 28 % je obkrožilo oceno 3, 50 anketiranih ali 24 % je obkrožilo oceno 5, 30 ali 14 % vseh anketiranih je obkrožilo oceno 2, štirje anketiranci oziroma slaba 2 % pa so izrazili popolno nestrinjanje s trditvijo. Povprečna stopnja strinjanja s trditvijo je 3,61.

Preglednica 15: Na Bovškem je potrebno izboljšati predvsem poletno športno ponudbo

Ocena	Število	Delež
1	4	2 %
2	30	14 %
3	59	28 %
4	67	32 %
5	50	24 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 16 prikazuje odgovore na trditev 6, in sicer: »Turisti so dobro seznanjeni s široko ponudbo športnih aktivnosti na Bovškem«. Anketiranci so lahko obkrožili številke med 1 in 5, pri čemer številka 1 pomeni, da se povsem ne strinjajo s trditvijo, številka 5 pa da se popolnoma strinjajo z navedeno trditvijo. Mnenje o trditvi je izrazilo vseh 210 anketirancev. Največ anketirancev je za navedeno trditev obkrožilo oceno 3 in sicer 85 anketirancev ali 40 %, 78 anketirancev ali 37 % je obkrožilo oceno 4, 25 anketirancev ali 12 % je obkrožilo oceno 2, 20 anketiranih ali slabih 10 % se je popolnoma strinjalo s trditvijo, 2 anketiranca pa se popolnoma ne strinjata s trditvijo kar je 1 % vseh anketirancev. Povprečna stopnja strinjanja s trditvijo je 3,42.

Preglednica 16: Turisti so dobro seznanjeni s ponudbo športnih aktivnosti na Bovškem

Ocena	Število	Delež
1	2	1 %
2	25	12 %
3	85	40 %
4	78	37 %
5	20	10 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 17 prikazuje odgovore na trditev 7, in sicer: »Športna ponudba na Bovškem lahko zadovolji potrebe in pričakovanja tako profesionalnih športnikov, kot tistih ki se s športom ukvarjajo rekreativno«. Anketiranci so lahko obkrožili številke med 1 in 5, pri čemer številka 1 pomeni da se povsem ne strinjajo s trditvijo, številka 5 pa da se popolnoma strinjajo z navedeno trditvijo. Mnenje o trditvi je izrazilo vseh 210 anketirancev. Največ anketirancev je trditev ocenilo z oceno 4 in sicer 93 ali 44 %, 68 anketirancev ali 33 % jih je obkrožilo oceno 3, 34 anketirancev ali 16 % se je popolnoma strinjalo s trditvijo, 15 anketirancev ali 7 % jih je obkrožilo oceno 2, nihče pa trditve ni ocenil z oceno 1. Povprečna stopnja strinjanja s trditvijo je 3,70.

Preglednica 17: Športna ponudba na Bovškem zadovolji potrebe in pričakovanja

Ocena	Število	Delež
1	0	0 %
2	15	7 %
3	68	33 %
4	93	44 %
5	34	16 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 18 prikazuje odgovore na trditev 8, in sicer: »Vremenske razmere pomembno vplivajo na izvajanje športnih aktivnosti na Bovškem in posledično na turistični obisk regije«. Anketiranci so lahko obkrožili številke med 1 in 5, pri čemer številka 1 pomeni, da se povsem ne strinjajo s trditvijo, številka 5 pa da se popolnoma strinjajo z navedeno trditvijo. Mnenje o trditvi je izrazilo vseh 210 anketirancev. Kar 122 anketirancev ali 58 % se jih popolnoma strinja s trditvijo, 55 anketirancev ali 26 % jih je obkrožilo oceno 4, 31 ali 15 % anketirancev je trditev ocenilo z oceno 3, samo 2 anketiranca ali 1 % vseh ki so odgovorili na trditev sta obkrožila oceno 2, nihče pa trditve ni ocenil z najnižjo oceno. Povprečna stopnja strinjanja s trditvijo je 4,41.

Preglednica 18: Vremenske razmere vplivajo na turistični obisk regije

Ocena	Število	Delež
1	0	0 %
2	2	1 %
3	31	15 %
4	55	26 %
5	122	58 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 19 prikazuje odgovore na trditev 9, in sicer: »Športne aktivnosti na reki Soči so dobro izkoriščene«. Anketiranci so lahko obkrožili številke med 1 in 5, pri čemer številka 1 pomeni da se povsem ne strinjajo s trditvijo, številka 5 pa da se popolnoma strinjajo z navedeno trditvijo. Mnenje o trditvi je izrazilo vseh 210 anketirancev. Največ anketirancev je trditev ocenilo z oceno 4 in sicer 93 anketirancev ali 44 %, 66 anketirancev ali 32 % se je popolnoma strinjalo s trditvijo in obkrožilo oceno 5, 34 anketirancev ali 16 % jih je obkrožilo oceno 3, 12 anketirancev ali 6 % je trditev ocenilo z 2, 5 anketirancev ali 2 % vseh ki so odgovorili na vprašanje pa se popolnoma ni strinjalo s trditvijo. Povprečna stopnja strinjanja s trditvijo je 3,97.

Preglednica 19: Športne aktivnosti na reki Soči so dobro izkoriščene

Ocena	Število	Delež
1	5	2 %
2	12	6 %
3	34	16 %
4	93	44 %
5	66	32 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 20 prikazuje odgovore na trditev 10, in sicer: »Športne aktivnosti na rekah in potokih na Bovškem, predvsem na reki Soči, bi bilo potrebno urediti z zakonom, saj športno ponudbo na rekah in potokih poleg domačih športnih organizacij ponujajo tudi različne tuje organizacije, ki tako odnašajo zaslužek iz doline Soče«. Anketiranci so lahko obkrožili številke med 1 in 5, pri čemer številka 1 pomeni, da se povsem ne strinjajo s trditvijo, številka 5 pa da se popolnoma strinjajo z navedeno trditvijo. Mnenje o trditvi je izrazilo vseh 210 anketirancev. Kar 168 anketirancev ali 80 % vseh ki so ocenili to trditev so se popolnoma strinjali s trditvijo, 34 anketirancev ali 16 % jih je trditev ocenilo s 4, 8 ali 4 % so trditev ocenili s 3, nihče pa trditve ni ocenil ne z oceno 2 in ne z oceno 1. Povprečna stopnja strinjanja s trditvijo je 4,76.

Preglednica 20: Športne aktivnosti je potrebno urediti z zakonom

Ocena	Število	Delež
1	0	0 %
2	0	0 %
3	8	4 %
4	34	16 %
5	168	80 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 21: Struktura anketirancev glede na spol

Spol	Število	Delež
Moški	120	57 %
Ženski	90	43 %
Skupaj	210	100

Preglednica 22 prikazuje odgovore na vprašanje: »Starost«. Anketa je bila starostno omejena in sicer je moral imeti vsak anketiranec vsaj 15 let in ne več kot 80 let. Na vprašanje starost je odgovorilo vseh 210 anketiranih, in sicer je bilo največ anketirancev starih med 15-30 let in to je 83 anketirancev ali 40 %, 76 anketirancev ali 36 % je bilo starih med 31-45 let, 29

anketiranih ali 14 % je bilo starosti med 46-60 let, tistih v letih med 60-80 pa je izpolnilo anketo 22 ali 10 % anketirancev.

Preglednica 22: Struktura anketirancev glede na starost

Starost	Število	Delež
15–30	83	40 %
31–45	76	36 %
46–60	29	14 %
60–80	22	10 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 23 prikazuje odgovore na vprašanje: »Status«. Vseh 210 anketirancev je odgovorilo na vprašanje. Iz spodnje tabele je razvidno, da je bilo največ anketirancev zaposlenih in sicer 111, 46 anketirancev je študentov oziroma dijakov, 23 anketirancev je brezposelnih, 15 anketirancev se je opredelilo kot upokojenec, 13 anketirancev je podjetnikov in 2 anketiranca imata status kmeta.

Preglednica 23: Struktura anketirancev glede na status

Status	Število	Delež
Zaposlen	111	53 %
Brezposeln	23	11 %
Študent	46	22 %
Kmet	2	1 %
Upokojenec	15	7 %
Podjetnik	13	6 %
Skupaj	210	100 %

Preglednica 24 prikazuje odgovore na vprašanje: »Stopnja izobrazbe«. Na vprašanje je odgovorilo 205 anketirancev, saj jih pet ni obkrožilo ničesar. Največ anketirancev ima V stopnjo izobrazbe in sicer 70 kar pomeni 33 % vseh, 48 anketiranih ali 23 % ima IV stopnjo izobrazbe, 42 anketirancev ali 20 % ima VI stopnjo izobrazbe, 23 anketirancev ali 11 % ima III stopnjo izobrazbe, 17 anketirancev ima VII stopnjo izobrazbe, trije anketiranci imajo VIII stopnjo izobrazbe, dva pa II stopnjo izobrazbe.

Preglednica 24: Struktura anketirancev glede na stopnjo izobrazbe

Stopnja izobrazbe	Število	Delež
I	0	0 %
II	2	1 %
III	23	11 %
IV	48	23 %
V	70	33 %
VI	42	20 %
VII	17	8 %
VIII	3	1 %
Ni odgovoril	5	3 %
Skupaj	210	100 %

6.2 Rezultati intervjuja s ponudniki športnih aktivnosti na Bovškem

Šport center Bovec, Filip Hrovat s.p.

Intervju smo opravili z lastnikom podjetja, ki ponuja tako poletne kot zimske športne aktivnosti. Kot nam je povedal gospod Hrovat je večje zanimanje strank predvsem za poletne športne aktivnosti. Ko smo vprašali, če se je v njihovi ponudbi v zadnjih letih močno povečalo povpraševanje za katero izmed športnih aktivnosti, smo dobili odgovor, da je vedno največje povpraševanje po tisti aktivnosti, ki je v ponudbi nova, moderna in predvsem če si morebitni edini ponudnik, potem je to velika prednost v prvih letih. Se pa je v podjetju v zadnjih letih močno zmanjšalo povpraševanje po izposoji koles, gospod Hrovat je za to navedel kupno moč slovenskega gosta, saj se to dogaja prav zadnja tri leta, odkar je v Sloveniji nastopila gospodarska kriza, zato večina kolesarjev raje kupi prtljažnik za kolo in svoje kolo pripelje s seboj. Podjetje v svojo ponudbo vsako leto doda kakšno novo športno aktivnost, v lanskem letu so dodali Monster Roller ali spust z gorskimi skiroji, letos so ponudbi dodali električna kolesa, tako da vsako leto dodajo nekaj novega in tako naj bi bilo tudi v bodoče, saj že imajo načrt tudi za prihodnja leta. Na vprašanje, ali se je povpraševanje po športni ponudbi na Bovškem v zadnjih letih povečalo ali upadlo smo dobili odgovor, da kar se samega podjetja Šport center Bovec kot ponudnika športnih aktivnosti tiče, je povpraševanje iz leta v leto večje, saj gre za relativno mlado podjetje, zato se še posebej trudijo čim bolj zadovoljiti želje in potrebe strank, posledično se jim rating in povpraševanje iz leta v leto povečujeta. Stranke so večinoma tujci. Športna ponudba je po mnenju gospoda Hrovata zelo pomembna za turizem na Bovškem, na vprašanje, ali je dovolj pestra in zanimiva, pa smo dobili odgovor, da je vedno lahko še boljša, kar njegovo podjetje dokazuje iz leta v leto z napredkom, razvojem in idejami. Gospod je mnenja, da bi bilo za nadaljnji razvoj športnega turizma na Bovškem potrebno predvsem več idej, posledično več denarja, potrebnega za njihovo uresničitev in udejanjenje, predvsem pa bi si želel več pomoči lokalne skupnosti in njihove podpore pri

udejanjenju idej in projektov. Vprašali smo, kaj bi bilo po njegovem mnenju potrebno storiti da bi se še povečalo število športnih turistov na Bovškem, na kar smo za odgovor dobili vprašanje, in sicer: »Ali si tega sploh kdo želi? Prihaja namreč do zasičenosti v poletju, zato bi bilo bolje le izboljšati ponudbo, ostati pri teh ljudeh in raje izboljšati kakovost storitev in posledično nekoliko dvigniti ceno, ter raje iskati načine za povečanje števila gostov v pred in posezonskem času.« Težavo glede nizkega turističnega obiska v zimskem času vidi predvsem v napačnem pristopu in načinu upravljanja smučišč, saj tu že desetletja ni mogoče zaznati nikakršnega premika, predvsem ko govorimo o smučišču Kanin, ki kot izhodišče zimske turistične sezone nima perspektive s takšnim načinom upravljanja. Potrebna bi bila širitev smučišča na Kaninske pode, nadgradnja iz leta v leto, vsakoletna vlaganja v izboljšave, za vse to bi bil potreben konkreten projekt, predvsem pa nov upravljavec. Predvsem pa bi bil po njegovem mnenju potreben model sofinanciranja smučišča kot se dogaja drugje po svetu, ko posamezne panoge, povezane z zimsko smučarsko sezono, prispevajo za nadgradnjo in razvoj smučišča in posledično za trajnostni razvoj zimske smučarske sezone (Filip Hrovat, intervju z avtorjem, 4. 4. 2013).

Soča Rafting d.o.o. – športni turistični center

Intervju smo opravili z lastnikom in direktorjem omenjenega ponudnika športnih aktivnosti, katerega ponudba zajema tako poletne kot zimske športne aktivnosti. Podjetje je precej močno aktivno tudi v zimskem času za razliko od večine ostalih ponudnikov z namenom nemotenega in čim bolj enakomernega poslovanja skozi celotno leto, vseeno pa velja večje zanimanje za poletne športne aktivnosti kot smo izvedeli. V zadnjih letih se pri podjetju ni drastično povečalo ali zmanjšalo povpraševanje po kateri izmed športnih aktivnosti, ki jo zajema njihova ponudba, povpraševanje ostaja v nekih enakih okvirih iz sezone v sezono, je pa rafting paradni konj podjetja. Se pa povečuje povpraševanje po aktivnostih, ki v preteklosti niso bile aktualne. Podjetje uvaja v svoji ponudbi tudi nove športne aktivnosti, predvsem večinoma v zimskem času, vendar pa ne gre za takšne aktivnosti, da bi bile ekonomsko pomembne za podjetje oziroma ključna ter da bi bilo povpraševanje po njih veliko. V letošnjem letu so v svojo ponudbo dodali zipline. Podjetje ima z leta v leto približno enako število strank oziroma so celo rahlo v vzponu. V zadnjih letih se je povečalo število ponudnikov športnih aktivnosti na Bovškem, zato je konkurenca večja, podjetje tako z novimi prodajnimi aktivnostmi ter celovitejšo in kakovostnejšo ponudbo poizkuša doseči zastavljene cilje. Letošnja slaba zimska sezona zaradi težav s Kaninsko žičnico se kaže tudi v spomladanskem času, saj beležijo veliko slabše rezultate kot v preteklih letih. Namreč velika snežna odeja na Kaninu v spomladanskem času omogoča dopoldansko smuko, v toplih popoldnevih pa se potem veliko strank odloči za rafting ali za katero izmed ostalih poletnih aktivnosti, tako da lahko na Bovškem hkrati združijo istočasno tako poletne kot zimske aktivnosti. Žal je zaprtje Kaninske žičnice v letošnjem letu bilo slabo za športne ponudnike na Bovškem. Stranke podjetja so večinoma tuji turisti, razmerje je približno 70:30. Po mnenju gospoda Kavsa je športna ponudba na Bovškem sinonim za aktivno preživljanje prostega

časa, športne aktivnosti so ključni del ponudbe in brez njih bovškega turizma preprosto ne bi bilo. Podjetje je nastalo že pred 20 leti, ob ustanovitvi se je angažiralo predvsem na razvijanju poletne športne ponudbe, ki je bila takrat slaba oziroma je sploh še ni bilo, vendar je kasneje nastal velik trg v poletni sezoni. Za pridobitev dodatnih turistov na Bovškem bi bilo po mnenju lastnika podjetja potrebno urediti najprej osnovne zadeve na Bovškem, saj ni regulacij, težave povzročajo tuja podjetja ki delujejo na Bovškem in katerih je več kot domačih in le ta ne delujejo po takšnih pravilih kot domača, saj je njihova zakonodaja drugačna, zato se ne velikokrat ne ve ne kaj in ne kako. Za nadaljnji razvoj športnega turizma na Bovškem bi bilo po mnenju gospoda Kavsa tako več denarja kot več idej, predvsem pa več idej in zagnanosti posameznikov, več angažiranosti in podjetnosti za področje turizma na Bovškem, saj na Bovškem resnično primanjkuje podjetniškega interesa. Ključni konj za športne aktivnosti v zimskem času bi moral ostati Kanin, ampak ne na dosedanji ravni in načinu delovanja, potrebna bi bila konkretna prenova vsega. Nov koncept, katerega so letos na Bovškem predstavili Andorci za konkretno prenovo Kanina, z novimi smučišči, umetnim zasneževanjem, z novimi progami skozi gozdove skoraj do doline in z mnogi drugimi dodatki je po mnenju direktorja Soče Rafting zelo dober, vendar bodo resnično potrebne korenite spremembe, predvsem kadrovske in vodstvene (Goran Kavsa, intervju z avtorjem, 4. 4. 2013).

Bovec Rafting Team, Adis Hrovat s.p.

Intervju smo opravili z zaposleno v podjetju. Ponudba podjetja zajema tako poletno kot zimsko športno ponudbo, vendar velja veliko večje zanimanje za poletne kot za zimske športne aktivnosti. V podjetju se v zadnjih letih ni močno povečalo povpraševanje po kakšni izmed aktivnosti iz njihove športne ponudbe, se je pa nekoliko izraziteje zmanjšalo povpraševanje po sankanju. Podjetje je v zadnjih letih delalo tudi na tem, da so svoji športni ponudbi še dodajali nove, med njimi je jamarstvo. Podjetje v zadnjih letih beleži porast svojih strank, najizrazitejše pa je bilo leto 2011, ko so zabeležili rekordno število strank. Med strankami so tako domači kot tuji turisti, razmerje med domačimi in tujim strankami pa je v podjetje 50:50, če o tem govorimo v odstotkih. Športna ponudba se jim zdi zelo pomembna za turizem na Bovškem, prav tako je po njihovem mnenju dovolj pestra in zanimiva, vendar je še dovolj prostora za nove produkte. Za povečanje turističnega obiska na Bovškem bi bilo po njihovem mnenju potrebno urediti predvsem športno infrastrukturo, kajak bus, urediti vstopne in izstopne točke, pa seveda še razvijati in uvajati nove produkte, ki bi še dodatno pritegnili turiste. Na vprašanje, ali bi bilo potrebno za nadaljnji razvoj turizma na Bovškem potrebno več denarja ali več idej smo dobili odgovor, da je denarja dovolj, potreben bi bil nov pristop, novi produkti in nove oblike marketinga. Za izboljšanje zimskega turizma bi bile po njihovem mnenju potrebne nove oblike ponudb, ki niso vezane na vremenske razmere in ne na letni čas, predvsem bi bil potreben bazenski kompleks, predvsem zanimivo pa so podali idejo o eko projektu v 3D obliki z na primer temo oziroma simulacijo potresa, ki bi pritegnil lahko veliko ljudi, ki bi lahko občutili potresno aktivnost, ki je bila na Bovškem v zadnjih desetletjih precej

pogosta. Po njihovem mnenju je potrebno biti drugačen od drugih, ne samo boljši (Adis Hrovat, intervju z avtorjem, 4. 4. 2013).

6.3 Ugotovitve

Iz rezultatov empiričnega dela diplomske naloge lahko potegnemo več zaključkov. Glede na podatke iz Statističnega urada Republike Slovenije lahko vidimo, da se trend obiskov turistov na Bovškem v zadnjih letih povečuje, predvsem izstopa leto 2011, v katerem je bilo na Bovškem zabeleženo največje število obiskov turistov kot največje zabeleženo število nočitev. Nekoliko nizka in pod državnim povprečjem je dolžina bivanja turista na Bovškem. Iz tabel lahko ugotovimo, da je večina turistov tujcev, kar pomeni okrog 70 %.

Bovška je turistično najbolj obiskana v poletnih mesecih, kar je razvidno iz statističnih podatkov, predvsem izstopa mesec avgust, pa tudi vsi ostali poletni meseci so veliko bolj obiskani od ostalih mesecev v letu. Poletni turizem bistveno bolj privablja turiste na Bovškem od zimskega, tudi poletni predsezonski in posezonski obisk sta pretežno slaba, kar samo govori o tem, da je postala Bovška poletna turistična destinacija. Za boljši turistični obisk v ostalih mesecih leta bi bilo potrebno še veliko postoriti, kar kažejo tudi rezultati ankete med prebivalci Bovškega in intervjuji z nekaterimi ponudniki športnih aktivnosti na Bovškem, ki so pokazali, da je turistična poletna sezona dobra, natrana in da je ponudba športnih aktivnosti dobra, ter da so prav športne aktivnosti tisti poglobitni razlog, zaradi katerega se večina turistov odloča za obisk Bovškega. Veliko težavo pa po mnenju anketirancev in tudi intervjuvanih predstavlja zimska sezona, kjer največjo težavo vidijo v smučišču Kanin, ki se ne razvija, ne napreduje in ki ni konkurenčen. Prav tako ni dobrih idej za ostale zimske aktivnosti, ni drugačnosti od ostalih ponudnikov zimskih športnih aktivnosti tako v Sloveniji kot v svetu. Kar 80 % anketirancev je menilo, da je potrebno izboljšati prav zimsko športno ponudbo. Pri intervjuvanih ponudnikih športnih aktivnosti smo ugotovili, da vsi ponujajo tako poletne kot zimske športne aktivnosti, a se bolj posvečajo poletnim, ker je zanje veliko več zanimanja turistov.

Tudi v poletni sezoni je še prostora za napredek na področju ponudbe športnih aktivnosti. Kot veliko težavo so anketiranci pokazali, ko jih je prek 80 % menilo, da bi bilo potrebno poletne aktivnosti na reki Soči in njenih pritokih urediti z zakonom, saj sedaj lahko praktično vsako tuje podjetje, ki ponuja športne aktivnosti, brez težav in brez ovir izvaja športne aktivnosti na reki Soči in njenih pritokih. So pa po mnenju anketiranih športne aktivnosti na reki Soči dokaj dobro izkoriščene.

Naravne danosti omogočajo izvajanje številnih športnih aktivnosti, je pa velikokrat prav narava sama velika težava za turizem na Bovškem, saj slabo vreme in številne naravne nesreče negativno vplivajo na turizem. Izrazit pokazatelj tega je slaba snežna odeja na Kaninu v lanski sezoni, pa slab turistični obisk nekaj let po potresu v letih 1998 in 2004. Velikokrat je

bil slab obisk turistov pogojen prav z vremenom tudi v poletnih mesecih, ko so pretežno nizke temperature in deževni dnevi onemogočali izvajanje številnih športnih aktivnosti turistom, ki so s tem namenom obiskali Bovško. Vendar pa bi bilo po mnenju intervjuvancev in anketirancev potrebno rešiti takšne težave z izgradnjo nekatere športne infrastrukture, ki bi omogočala turistični obisk neodvisno od vremenskih razmer, še predvsem v zimskem času.

Tako po mnenju anketirancev kot intervjuvancev bi bilo potrebno na Bovškem izboljšati tudi promocijo. Prav tako bi bilo potrebno veliko večje zanimanje ljudi in posameznikov za vključitev v turizem na Bovškem z namenom prispevanja in trajnostnemu razvoju ter iskanju priložnosti in udejstvovanju podjetnosti.

7 SKLEP

Turizem je postal v zadnjih desetletjih pomembna gospodarska panoga. Njegov razvoj in uspešnost v posameznem kraju je odvisen od več dejavnikov, med katerimi pa so najpomembnejše danosti območja ter aktivnost interesnih skupin. Bovška je postala v zadnjih dveh desetletjih znana predvsem po poletni turistični ponudbi, v kateri izstopajo športne aktivnosti na reki Soči in njenih pritokih. Ljudje vse bolj težijo k aktivnemu preživljanju prostega časa ter k sprostitvi in rekreaciji za čase vikenda, počitnic, praznikov in dopustov. Celovita ponudba športnih aktivnosti na Bovškem je zagotovo pravi magnet za aktivne turiste, ki v na Bovškem lahko počnejo praktično vse, kar si kot športnik želiš početi. Prav celovita, zanimiva, drugačna in raznovrstna ponudba vodi do uspeha na področju turizma kot celote. Bovško se je razvilo v pravi športno turistični center, športne aktivnosti pa tisti glavni element turistične ponudbe, ki pritegne in privablja tako domače turiste kot tujce, ki jih je iz leta v leto na Bovškem več.

Osnovni namen diplomske naloge je bilo ugotoviti, kakšen pomen imajo športne aktivnosti na Bovškem za pomen turizma. Da bi to ugotovili, smo skušali na več načinov priti do različnih informacij in podatkov, tako s pomočjo Statističnega urada Republike Slovenije, kot s pomočjo domačega prebivalstva Bovškega, med katerimi smo izvedli anketiranje, prav tako smo izvedli intervju s tremi večjimi ponudniki športnih aktivnosti na Bovškem. Ugotovili smo, da je turizem na Bovškem v celoti zrasel na osnovi športnih aktivnosti ter da so te še danes poglavitne za odločitev turistov, da obiščejo Bovško dolino. Prav tako smo ugotovili, da lahko Bovško opredelimo kot poletno turistično destinacijo, saj je daleč največji obisk turistov v vrhu poletne sezone, in sicer v mesecu avgustu, v zimskih mesecih pa je obisk in število nočitev drastično nižje zaradi slabe ponudbe športnih aktivnosti ter nekonkurenčnosti smučišča Kanin.

Z raziskavo in rezultati smo zelo zadovoljni, saj smo dobili vse zelene informacije ter podatke, katere smo potrebovali. Športne aktivnosti so in bodo tudi v bodoče sinonim za Bovški turizem, zato bo potrebno tudi v bodoče predvsem domačim ponudnikom in vsem ostali panogam, ki so vezane na turizem, delati predvsem na kakovosti, sodelovanju, čim bolj celoviti ponudbi, razvoju, iskanju novih možnosti ter razvijanju in dopolnitvi obstoječe športne ponudbe z namenom privabljanja novih turistov ter iskanja rešitev in novih možnosti za tista obdobja leta, kadar je turistični obisk trenutno slab in bistveno nižji od najbolj obiskanih mesecev leta. Prav tako je potrebno iskati nove veje marketinga, drugačnega oglaševanje, promocije, potrebna je celovita infrastrukturna prenova nekaterih športnih objektov, predvsem tistih, ki so pomembni za zimsko turistično sezono. Sodelovanje ponudnikov športnih aktivnosti ter vseh z njimi povezanimi panogami ter težnja k trajnostnemu razvoju Bovškega turizma lahko omogočita uspeh turizma na Bovškem tudi v bodoče.

LITERATURA

- Andrejčič, Radovan, Jovo Brekić, Gabrijel Devetak, Jože Florjančič, Janez Jereb, Jože Jesenko, Tone Ljubič, Franc Pauko, Vladislav Rajkovič, Marijana Rebernik, Marjan Rekar, Marjan Tkalčič in Drago Vuk. 1997. *Management v turizmu*. Kranj: Moderna organizacija.
- Atlas Slovenije*. 1992. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga in Geodetski zavod Slovenije.
- Bajuk Senčar, Tatiana. 2005. *Kultura turizma: antropološki pogledi na razvoj Bohinja*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- Benedejčič, Martina. 1988. Bovško kot obmejna regija. V *Pokrajina in ljudje na Bovškem*, ur. Jurij Kunaver, 52. Ljubljana: Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo
- Berčič, Herman, Boris Sila, Nataša Slak Valek in Damjan Pintar. 2010. *Šport v turizmu*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Berčič, Herman. 1996. Šport in turizem kot sestavini kakovosti življenja (z vidika potreb in želja turistov). V *Turizem in šport v XXI. stoletju*, ur. A. Šošter, H. Berčič in D. Pintar, 3-17. Ljubljana: Turistična zveza Slovenije.
- Bešo, Čamil. 2012. *Kaj je šport?* [Http://www.kultegracija.si/zanimivosti/41-kaj-je-sport.html](http://www.kultegracija.si/zanimivosti/41-kaj-je-sport.html) (1. 3. 2013).
- Bieger, Thomas in Pietro Beritelli. 1996. Anpassung von Destinationsstrategien an die Globalisierung: Erfolgsfaktoren und Hemmnisse fuer den strategischen Wandel. V *Globalization and Tourism. Reports of 46th Congress*. St-Gallen: AIEST, 427-450.
- Bunc, Mirko. 1986. *Integrirani marketing v turizmu*. Ljubljana: Delavska enotnost.
- Cuder, Evridika, Dolores Čarga, Barbara Ivančič Kutin in Nataša Bartol. 2012. *Bovško: naše kulturno bogastvo*. Bovec: LTO.
- Dolenc, Janez. 1988. Prispevek za zgodovino Bovškega pod Italijo 1918-1941. V *Pokrajina in ljudje na Bovškem*, ur. Jurij Kunaver, 21-36. Ljubljana: Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo.
- Dreyer, Axel. 2002. *Tourismus and Sport – Wirtschaftliche, soziologische und gesundheitliche Aspekte des Sport-Tourismus*. Wernigerode: Hochschule Harz.
- Fojkar, Martina. 2011. *Razvoj športnega turizma v Sloveniji*. Zaključna projektna naloga, Fakulteta za management, Univerza na Primorskem.
- Gabrovec, Daniela. 2007. *Povezanost rekreacije in športa s turizmom na območju občine Ptuj*. Diplomaska naloga, Ekonomsko-poslovna fakulteta, Univerza v Mariboru.
- Gams, Staša. 2008. *Vloga kulturne dediščine pri razvoju turizma v občinah Bovec in Kobarid*. Diplomaska naloga, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Oddelek za geografijo.
- Hotel Kanin Bovec. B. 1. *Wellness. Hit holidays*. [Http://hotel-kanin.com/sl/wellness](http://hotel-kanin.com/sl/wellness) (1. 3. 2013).
- Hrovat, Adis. 2013. Intervju z avtorjem. Bovec, 4. april.
- Hrovat, Filip. 2013. Intervju z avtorjem. Bovec, 4. april.
- Hudson, Simon. 2002. *Sport and adventure tourism*. New York: The Haworth Hospitality Press. International Institute for Sustainable Development. [Http://www.iisd.org/sd/](http://www.iisd.org/sd/) (17. 5. 2012).

- Hunziker, Walter in Kurt Krapf. 1942. *Grundriss der Allgemeinen Fremdenverkehrslehre*. Zurich: Polygraphischer Verlag AG.
- Jarc, Pavla. 2002. *Posočje: A-Ž: enciklopedični priročnik za popotnika*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Kavs, Goran. 2013. Intervju z avtorjem. Bovec, 4. april.
- Klavora, Maša. 2007. *Razvoj turizma v zgornjem Posočju s poudarkom na športni rekreaciji*. Diplomsko delo, Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani, Športna vzgoja.
- Klavora, Vasja. 1994. Slovenci in vojna na Soči. V *Soški protokol*, ur. Harald Krahwinkler, 39-50. Celovec: Mohorjeva založba.
- Kozorog, Miha. 2009. *Antropologija turistične destinacije v nastajanju: prostor, festivali in lokalna identiteta na Tolminskem*. Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Kravanja, Nikolaja. 1994. Kulturna krajina na Bovškem v toku časa. V *Soški protokol*, ur. Harald Krahwinkler, 57-66. Celovec: Mohorjeva družba.
- Kunaver, Jurij. 2004. Reliefne in nekatere druge naravne značilnosti Bovške pokrajine. V: *Bovški zbornik*, ur. Karla Kofol, 99-128. Tolmin: Tolminski muzej.
- Lipušček, Radovan. 1988. Snežni plazovi in nekatere druge fizičnogeografske značilnosti Bovškega. V *Pokrajina in ljudje na Bovškem*, ur. Jurij Kunaver, 52. Ljubljana: Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo.
- Lisjak, Aljoša. 2003. *Analiza turistične ponudbe obalnega zaledja Slovenske Istre*. Diplomsko delo, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- LTO Bovec (Lokalna turistična organizacija Bovec). 2005. *Strategija razvoja turizma na bovškem*.
[Http://www.bovec.si/mma/Strategija%20razvoja%20turizma%20na%20bov%C5%A1kem%20-%202005/20110103120946/](http://www.bovec.si/mma/Strategija%20razvoja%20turizma%20na%20bov%C5%A1kem%20-%202005/20110103120946/) (3. 1. 2013).
- Menis, Gian Carlo. 2004. 800 let od prvega dokumenta krščanske skupnosti v Bovcu, 1192-1992. V *Bovški zbornik*, ur. Karla Kofol, 21-40. Tolmin: Tolminski muzej.
- Mihalič, Tanja, Marjan Tkalčič, Herman Berčič in Rado Pišot. 2005. Turizem in šport - organiziranost in strategija športnega turizma in turističnega športa. V Tanja Mihalič *Šport in turizem*, 10-22. Ljubljana: Raziskovalni center Ekonomske fakultete.
- Retar, Iztok. 2005. Šport kot konkurenčna prednost slovenskega turizma. V *Šport in turizem*, ur. Tanja Mihalič, 31-32. Ljubljana: Raziskovalni center Ekonomske fakultete.
- Sedmak, Drago. 2004. Bovško in njegovi ljudje. V *Bovški zbornik*, ur. Karla Kofol, 143-162. Tolmin: Tolminski muzej.
- SSKJ (*Slovar slovenskega knjižnega jezika*). 2002. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center, Inštitut za slovenski jezik.
- Slovenija info. B. I. *Ekonomski pomen turizma*. [Http://www.slovenia.info/si/Ekonomski-pomen-turizma.htm?ekonomski_pomen_turizma=0&lng=1](http://www.slovenia.info/si/Ekonomski-pomen-turizma.htm?ekonomski_pomen_turizma=0&lng=1) (16. 2. 2013).
- Standeven, Joy in Paul de Knop. 1999. *Sport tourism*. Champaign: Human Kinetics.
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije). 2013. *Prihodi in prenočitve turistov*. [Http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp](http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp) (16. 2. 2013).

- Stres, Peter. 1988. Prebivalstvo bovškega v času Soške fronte. V *Pokrajina in ljudje na Bovškem*, ur. Jurij Kunaver, 9-19. Ljubljana: Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo.
- Šlabnik, Urban. 2012. *Vsebinska in finančna zasnova športnega kampa na območju Idrije*. Diplomski naloga, Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani, Športna vzgoja.
- Vlada Republike Slovenije. 2012. *Strategija razvoja slovenskega turizma 2012-2016*. [Http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/turizem/Turizem-strategije_politike/strategija_turizem_sprejeto_7.6.2012.pdf](http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/turizem/Turizem-strategije_politike/strategija_turizem_sprejeto_7.6.2012.pdf) (22. 4. 2013).
- Zlati kamen. 2012. *Koliko občine vložijo v razvoj turizma?*. [Http://www.zlatikamen.si/clanki/regije-in-obcine/koliko-obcine-vlozijo-v-razvoj-turizma/](http://www.zlatikamen.si/clanki/regije-in-obcine/koliko-obcine-vlozijo-v-razvoj-turizma/) (16. 2. 2013).
- Zorko, Daniela. 1999. *Uvod v turizem*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- ZSRT (Zakon o spodbujanju razvoja turizma). *Uradni list RS*, št. 2/2004, 57/2012.
- Wikipedia. B. 1. a. *Boka*. [Http://sl.wikipedia.org/wiki/Boka](http://sl.wikipedia.org/wiki/Boka) (1. 2. 2013).
- Wikipedia. B. 1. b. *Krnsko jezero*. [Http://sl.wikipedia.org/wiki/Krnsko_jezero](http://sl.wikipedia.org/wiki/Krnsko_jezero) (4. 2. 2013).
- Wikipedia. B. 1. c. *Soča*. [Http://sl.wikipedia.org/wiki/So%C4%8Da](http://sl.wikipedia.org/wiki/So%C4%8Da) (4. 2. 2013).

PRILOGE

Priloga 1 Anketa o športnih aktivnostih na Bovškem

ANKETA O ŠPORTNIH AKTIVNOSTIH NA BOVŠKEM

Sem Klemen Žagar, študent na Fakulteti za management v Kopru. Za diplomsko delo sem se odločil analizirati pomen športnih aktivnosti za pomen turizma na Bovškem. Anketa ki je pred vami je zame pomembna za zbiranje podatkov, potrebnih za analiziranje stanja in predlogov za izboljšanje na področju športa in turizma na Bovškem za v bodoče.

Anketa je anonimna, vaše odgovore bom le statistično uporabil v svojem diplomskem delu. Prosim vas, če lahko odgovorite na vsa vprašanja in če so lahko odgovori iskreni. Za vašo pomoč in sodelovanje pri mojem diplomskem delu se vam lepo zahvaljujem.

Obkrožite enega izmed možnih odgovorov pod vprašanjem.

1. Kako pogosto se ukvarjate s športom?
 - Se ne ukvarjam s športom (oz se priložnostno)
 - Enkrat ali dvakrat tedensko
 - Trikrat do petkrat tedensko
 - Vsak dan
2. Kako po navadi preživljate vaš dopust iz vidika športne aktivnosti?
 - Zelo aktivno (vsak dan ali celo večkrat na dan)
 - Aktivno (vsak drugi dan ali več kot trikrat v tednu)
 - Občasno (mogoče enkrat ali dvakrat v tednu)
 - Neaktivno (na dopustu se ne ukvarjate s športom)
3. Kako ocenjujete športno ponudbo na Bovškem?
 - odlična
 - dobra
 - zadovoljiva
 - slaba
 - nič ne vem o ponudbi na Bovškem
4. Kakšna se vam zdi promocija športne ponudbe na Bovškem?
 - odlična
 - dobra
 - zadovoljiva
 - slaba
 - ne vem oz nisem seznanjen/a

Pod naslednjimi trditvami vas prosim, če obkrožite eno izmed števil od 1 do 5 pod posameznim vprašanjem, pri čemer številke pomenijo: 1-sploh se ne strinjam do 5 – povsem se strinjam

5. Ponudba športnih aktivnosti je ključna za uspeh turizma na Bovškem
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
6. Ponudba športnih aktivnosti na Bovškem je široka, pestra in zanimiva
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
7. Naravne danosti na Bovškem omogočajo izvajanje in široko ponudbo raznovrstnih športnih aktivnosti
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
8. Na Bovškem je potrebno izboljšati predvsem zimsko športno ponudbo

Priloga 1

1 2 3 4 5

9. Na Bovškem je potrebno izboljšati predvsem poletno športno ponudbo

1 2 3 4 5

10. Turisti so dobro seznanjeni s široko ponudbo športnih aktivnosti na Bovškem

1 2 3 4 5

11. Športna ponudba na Bovškem lahko zadovolji potrebe in pričakovanja tako profesionalnih športnikov, kot tistih ki se s športom ukvarjajo rekreativno

1 2 3 4 5

12. Vremenske razmere pomembno vplivajo na izvajanje športnih aktivnosti na Bovškem in posledično na turistični obisk regije

1 2 3 4 5

13. Športne aktivnosti na reki Soči so dobro izkoriščene

1 2 3 4 5

14. Športne aktivnosti na rekah in potokih na Bovškem, predvsem na reki Soči, bi bilo potrebno urediti z zakonom, saj športno ponudbo na rekah in potokih poleg domačih športnih organizacij ponujajo tudi različne tuje organizacije, ki tako odnašajo zaslužek iz doline Soče

1 2 3 4 5

15. Spol

M Ž

16. Starost

15-30 let 31-45 let 46-60 let 60-80 let

17. Status

Zaposlen Brezposeln Študent Kmet Upokojenec Podjetnik

18. Stopnja izobrazbe

I II III IV V VI VII VIII